

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือในรายวิชาพื้นฐานดนตรี นาฏศิลป์และการละคร เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพของนักศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาดนตรีและวิธีการสอนดนตรี
2. สมรรถนะของนักศึกษา
3. ทฤษฎีการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม
4. หลักการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิต
5. ทิศทางการพัฒนานักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต
6. รูปแบบการเรียนการสอนและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาดนตรี

มนุษย์เริ่มศึกษาดนตรีตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ นักทฤษฎีชาวกรีกระบุว่าดนตรีเป็นสิ่งที่กำเนิดมาจากพระเจ้า และดนตรีมีพลังอำนาจลึกลับในตัว มีการใช้ดนตรีเพื่อประกอบกับศิลปะด้านอื่น ๆ เช่นใช้ประกอบการเต้นรำ ใช้ประกอบบทกวี ซึ่งทำให้ศิลปะเหล่านั้นมีชีวิตชีวาและสามารถเห็นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น การใช้ดนตรีประกอบศิลปะด้านอื่นทำให้นดนตรียิ่งมีคุณค่าต่อศิลปะด้านอื่น ในเวลาต่อมาเมื่อนักทฤษฎีชาวกรีกนำดนตรีไปเกี่ยวข้องกับหลักการทางคณิตศาสตร์ มีการคิดคำนวณระยะห่างของคู่ระยะโน้ตในบันไดเสียงชนิดต่าง ๆ การศึกษาดนตรีในแง่นี้เป็นการศึกษาด้านทฤษฎีล้วน ๆ ไม่มีเรื่องของทำนองและจังหวะเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นการฝึกสมองของผู้ศึกษา จึงทำให้นดนตรียิ่งมีคุณค่าในด้านที่ทำให้มนุษย์เกิดปัญญา นอกจากนั้นยังมีการใช้ดนตรีเป็นตัวแทนของบุคคล สถานที่ สิ่งของหรือความคิดต่าง ๆ ดังนั้นดนตรีจึงมีคุณค่าทั้งคุณค่าในตัวเองคือสามารถใช้ดนตรีแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ โดยผ่านทางทำนองและจังหวะของดนตรี และดนตรียังมีคุณค่าเมื่อนำไปประกอบกับสิ่งอื่นซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับทำนองและจังหวะดนตรีเลยเช่นการนำดนตรีไปคำนวณโดยใช้หลักการทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น

เมื่อมีการนำดนตรีเข้ามาเป็นวิชาหนึ่งในระบบการศึกษา จึงมีแนวคิดที่แตกต่างกัน 2 แนวคิดคือประการแรกเห็นว่าดนตรีมีประโยชน์ต่อการศึกษาเพราะดนตรีช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การมีระเบียบวินัย ทักษะการร่วมมือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความภาคภูมิใจในตนเอง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และทักษะการอ่านเป็นต้น แนวคิดประการที่ 2 เห็นว่าแม้ว่าดนตรีจะช่วยทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีในด้านต่าง ๆ อย่างเช่นที่แนวคิดแรกเสนอ แต่การที่นำวิชาดนตรีเข้ามาเป็นวิชาหนึ่งในระบบการศึกษาเป็นเพราะว่าคุณค่าที่แท้จริงของดนตรีคือการช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีทางด้านอารมณ์และความรู้สึกซึ่งทำให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี การที่ผู้หนึ่งผู้ใดได้รับการศึกษาด้านดนตรี ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลนั้นซึ่งคงอยู่กับตัวผู้เรียนยาวนาน แม้ว่าจะจบการศึกษาไปแล้วก็ตาม

แนวคิดเกี่ยวกับการสอนดนตรีในระบบการศึกษาทั้ง 2 แนวคิดดังกล่าว เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปทั้ง 2 แนวคิด เพราะมักจะมีการอ้างประโยชน์ของดนตรีทั้งในแง่การช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านอื่น ๆ และในแง่ที่ดนตรีช่วยพัฒนาผู้เรียนด้วยลักษณะเฉพาะของดนตรีเอง ในปีช่วงปี ค.ศ 1930 จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงของประเทศสหรัฐอเมริกา มีความเห็นว่า ประสบการณ์ทางด้านสุนทรียศาสตร์เป็นประสบการณ์พิเศษ ที่ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ธรรมดาทั่วไปของมนุษย์ สำหรับดิวอี้คำว่าประสบการณ์หมายถึงกระบวนการที่มนุษย์รวบรวมสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม มนุษย์มีความเข้าใจและพยายามทำให้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวมีความหมายจากผลของการเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น ดังนั้นมนุษย์จึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในการจัดประสบการณ์ชีวิตของตนเอง ไม่ใช่ยอมให้สิ่งแวดล้อมเป็นผู้กำหนดประสบการณ์ชีวิตของเขา ดังนั้นประสบการณ์ชีวิตของแต่ละคน จะส่งผลต่อการกระทำของแต่ละคน ยกตัวอย่างเช่นเมื่อมนุษย์ได้รับประสบการณ์ที่ดีในชีวิตซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เขาจะไม่ลืมเลยตลอดชีวิต แสดงว่าบุคคลนั้นได้ใช้ประสบการณ์ที่ดีที่เกิดขึ้นนั้นเปรียบเทียบกับประสบการณ์ธรรมดาทั่วไป แล้วตัดสินใจคุณค่าของประสบการณ์ที่ดีนั้น ทำให้ประสบการณ์นั้นเป็นประสบการณ์พิเศษสำหรับเขา (Labuta & Smith, 1997)

ประสบการณ์พิเศษดังกล่าวเป็นสิ่งที่คงอยู่ยาวนานกว่าประสบการณ์ธรรมดาทั่วไปซึ่ง มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดและจะถูกลืมในเวลาไม่นาน เพราะประสบการณ์ธรรมดาทั่วไปเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกไม่มากนัก ในขณะที่ประสบการณ์พิเศษเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์

และความรู้สึกเป็นอย่างมาก เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีความหมายพิเศษต่อบุคคลที่ได้รับประสบการณ์นั้น

ในการดำเนินชีวิต มนุษย์มีสิ่งที่ปฏิบัติ 2 ด้าน คือด้านแรกเป็นสิ่งที่มนุษย์ตอบสนองต่อความต้องการธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นวัฏจักร เช่นการนอนหลับหรือการพักผ่อนเมื่อรู้สึกว่าร่างกายอ่อนเพลีย การรับประทานอาหารหรือดื่มเมื่อรู้สึกหิวหรือกระหาย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นอย่างสมดุลง่าย เช่นจากภาวะหิวเป็นภาวะอิ่ม จากความตึงเครียดเป็นผ่อนคลาย หรือจากอ่อนเพลียเป็นแข็งแรง ทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างปกติ ส่วนด้านที่ 2 คือการตอบสนองต่ออารมณ์และความรู้สึก ปฏิกริยาตอบสนองของมนุษย์ด้านนี้ช่วยเพิ่มคุณค่า ความพึงพอใจ ความหมาย และประโยชน์ต่อปฏิกริยาด้านแรก ยกตัวอย่างเช่นมนุษย์จะต้องรับประทานอาหารเพื่อตอบสนองต่อความหิว แต่เมื่อได้รับประทานอาหารที่ชอบเป็นพิเศษหรือรับประทานในบรรยากาศพิเศษ จะทำให้เกิดความพึงพอใจในการรับประทานมากยิ่งขึ้น และหากได้รับประทานกับคนพิเศษจะทำให้เกิดความประทับใจยาวนานกว่าการรับประทานอย่างปกติธรรมดา จะเห็นได้ว่าการตอบสนองในด้านนี้ เป็นการตอบสนองที่เกินกว่าความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

ดนตรีเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ตอบสนองต่อความต้องการด้านอารมณ์และความรู้สึก แท้จริงแล้วดนตรีมีลักษณะเหมือนกับสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นวัฏจักรกับมนุษย์ เช่นจังหวะของดนตรีเป็นระเบียบ มีความสม่ำเสมอเหมือนกับการเดินของชีพจร ทำนองดนตรีสร้างความเครียดเมื่อทำนองสูงขึ้นและลดความเครียดทำให้เกิดการผ่อนคลายเมื่อทำนองลดต่ำลง เช่นเดียวกับการใช้แนวการประสานเสียง ซึ่งคีตกวีจะพยายามทำให้เกิดความแตกต่างเช่นมีการเร่งเร้าแล้วผ่อนคลายลง มีการโลดโผนและราบเรียบทำให้เกิดความสมดุลในบทเพลง

ดังนั้นการให้การศึกษาด้านดนตรีในระบบการศึกษาจึงทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์พิเศษ เช่นการเล่นเครื่องดนตรีช่วยทำให้เกิดความพึงพอใจ ทำให้ผู้เล่นสามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกเล็ก ๆ ออกมาซึ่งการแสดงอารมณ์เช่นนั้นอาจจะทำไม่ได้ในชีวิตตามปกติ การฟังดนตรีทำให้มนุษย์เกิดจินตนาการตามประสบการณ์ของแต่ละคน จินตนาการเป็นสิ่งที่ไร้ขอบเขต มนุษย์สามารถไปถึงสิ่งที่คิดฝันในใจได้โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ

ดนตรีเป็นสิ่งที่ให้คุณค่าแตกต่างไปจากวิชาอื่น ๆ เช่นวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์ ยิ่งผู้เรียนมีโอกาสได้รับประสบการณ์ทางดนตรีและเกิดความเข้าใจดนตรีมากขึ้นเท่าใด เขาจะได้รับสุนทรียะของดนตรีมากขึ้นเท่านั้น การมีปฏิริยาตอบสนองต่อดนตรีทำให้จิตใจเกิดความสุข ความสงบ เมื่อจิตใจเกิดความสุข มนุษย์จะมองสิ่งรอบข้างในแง่ดีซึ่งจะทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันเป็นไปอย่างมีความสุข (Labuta & Smith,(1997)

มนุษย์มีการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ การตอบสนองทางด้านร่างกายทำให้มนุษย์เติบโตทางด้านกายภาพ การศึกษาทำให้มนุษย์เติบโตในด้านสติปัญญาและดนตรีทำให้มนุษย์เติบโตทางด้านอารมณ์ ทั้ง 3 สิ่งนี้จะต้องเจริญเติบโตขึ้นไปพร้อม ๆ กัน จึงจะทำให้เกิดความสมดุลในชีวิตมนุษย์

วิธีการสอนดนตรี

วิธีการสอนดนตรีที่เป็นที่ยอมรับ และมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายได้แก่

1. การสอนดนตรีตามแนวทางของ ดาลโครซ (Jaques-Dalcroze) ดาลโครซ (Emile Jaques-Dalcroze, 1865-1950 cited in Choksy, 1986) เป็นครูสอนดนตรีชาวสวิสเซอร์แลนด์ ได้เสนอวิธีการสอนดนตรีที่เรียกว่า "Eurhythmics" โดยมีแนวคิดที่ว่าจังหวะเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของดนตรีเพราะจังหวะดนตรีมีความเกี่ยวข้องกับจังหวะธรรมชาติที่อยู่ในมนุษย์ ดังนั้นการสอนดนตรีโดยเน้นที่จังหวะ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ของดนตรีได้ดี วิธีการสอนดนตรีของดาลโครซ ประกอบไปด้วยการสอนเรื่องจังหวะ(rhythm) การอ่านโน้ตแบบโซลเฟจ (Solfege) และการแต่งเพลงแบบจับพลัด(improvisation)

หลักการสอนดนตรีของดาลโครซคือผู้เรียนทุกคนจะต้องพัฒนาความสามารถในการแสดงออกถึงสิ่งที่ได้รับฟังอย่างมีประสิทธิภาพ มั่นใจ และเข้าใจในสิ่งที่ได้รับฟังนั้นอย่างถูกต้องโดยผ่านทาง การเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างมีจังหวะจะโคน หลังจากนั้นจึงจะสามารถแสดงออกทางด้านอื่น เช่นผ่านทางเสียงร้องหรือการเล่นเครื่องดนตรี ดาลโครซเชื่อว่าร่างกายเป็นเครื่องดนตรีชนิดแรก que ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ ก่อนที่จะเรียนการเล่นเครื่องดนตรีที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น ดังนั้นในชั้นเรียน ผู้สอนจะต้องเน้นการสอนเรื่องจังหวะซึ่งผู้เรียนจะแสดงออกโดยใช้ร่างกายเช่นการหายใจ การตบมือ การเคาะเท้า การตีดนั้ว เป็นต้น

หลังจากที่ผู้เรียนสามารถตอบสนองต่อเสียงที่ได้ยินโดยผ่านทาง การเคลื่อนไหวของร่างกายแล้ว จึงสอนการอ่านโน้ต การเขียนโน้ต ซึ่งต้องทำตามขั้นตอนจากสิ่งที่ย้ายไปสู่สิ่งที่สลับซับซ้อนขึ้น การอ่านโน้ตใช้ระบบ "โดคงที่" (Fixed - do) คือโน้ต "โด" จะอยู่ที่ตัว "ซี" เสมอ และยังมี การใช้เลขโรมันกำกับเพื่อบอกระยะห่างของระดับเสียงบันไดเสียงและบอกตำแหน่งระดับเสียงแรกของคอร์ดในแต่ละบันไดเสียง ส่วนเลขอาราบิกใช้เพื่อบอกทำนองบางส่วนที่ใช้ศึกษา โดยในตอนเริ่มต้นใช้เส้นเพียง 1 เส้นในการเขียนโน้ตแทนที่จะใช้บันทัด 5 เส้น หลังจากนั้นจึงเพิ่มจำนวนเส้นขึ้นเป็น 2, 3, 4 จนครบ 5 เส้นตามลำดับ ส่วนระดับเสียงเริ่มจากการสอนระดับเสียง 2 เสียงก่อนแล้วจึงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับระดับเสียงในบันไดเสียงสากล

แนวทางการสอนดนตรีของดอลโคโรซสามารถใช้แบบฝึกหัดจากเพลงที่มาจากทุกยุคทุกสมัยรวมถึงดนตรีจากวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย และดอลโคโรซยังกระตุ้นให้ผู้สอนสร้างสรรค์แบบฝึกหัดต่าง ๆ ด้วยตนเองขึ้นมาเพื่อใช้สอนอีกด้วย

2. การสอนดนตรีตามแนวทางของโคดาไล (Kodaly) โคดาไล (Zoltan Kodaly, 1882-1967 cited in Choksy, 1986) เป็นนักแต่งเพลงชาวฮังการี เป็นผู้ที่แนะนำการสอนดนตรีที่เน้นการร้องเพลง วิธีการสอนดนตรีตามแนวทางของโคดาไลมีแนวคิดพื้นฐานคือ

- 2.1. ทุกคนที่สามารถพูดออกเสียงได้ สามารถร้องเพลงได้
- 2.2 การร้องเพลงเป็นพื้นฐานที่ดีที่สุดซึ่งนำไปสู่ความรอบรู้ทางด้านดนตรี
- 2.3 การสอนดนตรีที่ได้ผลมากที่สุดจะต้องเริ่มในขณะที่ผู้เรียนมีอายุน้อย
- 2.4 การสอนดนตรีในระดับพื้นฐานควรใช้ดนตรีที่มีคุณค่าที่สุดไม่ว่าจะเป็นดนตรีพื้นบ้านหรือดนตรีที่แต่งขึ้นใหม่
- 2.5 ดนตรีควรจะเป็นหัวใจของหลักสูตร และควรจะเป็นวิชาบังคับในระบบการศึกษา

หลักการสำคัญของวิธีการสอนดนตรีตามแนวทางของโคดาไลคือ ผู้เรียนต้องพัฒนาความสามารถในการแปลความหมายของตัวโน้ตที่เขียนบนกระดาษและจินตนาการถึงระดับเสียงที่ถูกต้องได้ และในทางกลับกันจะต้องมีความสามารถในการจินตนาการระดับเสียงต่าง ๆ และนักภาพของตัวโน้ตที่จะเขียนออกมาได้ โคดาไลได้แนะนำการอ่านโน้ตในระบบ "โซล-ฟา" (Solfa) โดยที่ระดับเสียงแรกของบันไดเสียงสามารถเคลื่อนที่ได้ (movable-do) ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของทำนองเพลงที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่มี

ทำนองไม่สลับซับซ้อนจึงมีความเหมาะสมในการนำมาสอน นอกจากนี้ในระยะต่อมาผู้สอนยังต้องสอนให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของบทเพลงอันทรงคุณค่าที่มีผู้ประพันธ์ขึ้นใหม่ทั่วโลก การร้องเพลงควรจะมีการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบกับการร้อง ดังนั้นจึงควรใช้บทเพลงพื้นบ้านที่ร้องประกอบท่าทางง่าย ๆ เป็นธรรมชาติเช่นเพลงประกอบการละเล่นต่าง ๆ เป็นบทเพลงที่นำไปสู่การเรียนรู้ดนตรี ในระยะเริ่มแรกไม่ควรมีการใช้เครื่องดนตรีใด ๆ ประกอบการร้องเพื่อให้แน่ใจว่า ผู้เรียนมีทำนองเพลงอยู่ในใจ

โคดาบมีความเห็นว่าความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เกิดขึ้นจากความรู้ ดังนั้นควรให้ความรู้ด้านการอ่านและเขียนโน้ต คำศัพท์เฉพาะทางด้านดนตรี การสร้างรูปแบบของทำนอง วรรคตอนของเพลง และโครงสร้างของบทประพันธ์เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์บทเพลง เปรียบเสมือนการเรียนรู้การคิดและเขียนตัวอักษร การผสมคำ และการสร้างประโยคเพื่อนำไปสู่การเขียนบทร้อยแก้วหรือบทร้อยกรอง การสอนความรู้ด้านดนตรีดังกล่าวควรเริ่มเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้การร้องเพลงและการเคลื่อนไหวตามจังหวะที่ถูกต้องแล้ว

3. การสอนดนตรีตามแนวทางของออร์ฟ (Orff) ออร์ฟ (Carl Orff, 1895-1982 cited in Choksy, 1986) เป็นนักแต่งเพลงชาวเยอรมัน ผู้แนะนำการสอนดนตรีโดยการเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยใช้จินตนาการของแต่ละคนเพื่อเข้าถึงดนตรี การสอนดนตรีโดยวิธีนี้ต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก ออร์ฟได้เขียนตำราการสอนดนตรีเรียกว่า "ดนตรีสำหรับเด็ก" ซึ่งต่อมามีผู้นำไปใช้อย่างแพร่หลาย หลักการสำคัญของวิธีการสอนดนตรีตามแนวทางของออร์ฟคือเน้นการเรียนรู้ดนตรีโดยการปฏิบัติ ผู้เรียนจะเรียนรู้การใช้เครื่องดนตรีอย่างง่ายเช่นกลองและเครื่องเคาะอื่น ๆ เพื่อประกอบกับการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยผู้เรียนสามารถเล่นเครื่องดนตรีเหล่านั้นตามจินตนาการของแต่ละคน และสามารถเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไปตามจังหวะดนตรีที่ตนเองได้สร้างสรรค์ขึ้น ออร์ฟกล่าวว่าผู้เรียนทุกคนควรจะหาวิธีการแสดงความรู้สึกของตนออกมาโดยผ่านทางดนตรี ทั้งการแสดงออกส่วนบุคคลและการแสดงออกเป็นกลุ่ม

หลังจากการแนะนำให้ผู้เรียนแสดงออกโดยใช้จังหวะแล้วต่อมาควรจะให้รู้จักระดับเสียงและทำนองเพลง ซึ่งการสอนทำนองเพลงไม่จำเป็นต้องสอนการอ่านโน้ตบนบันทึบ 5 เส้นก่อน ผู้เรียนควรจะได้สร้างสรรค์ประโยคของเพลงโดยใช้ความรู้สึก เมื่อสามารถสร้างประโยคเพลงขึ้นมาแล้วต่อมาผู้เรียนจะสามารถนำประโยคเพลงเหล่านั้นมาต่อเป็นบทเพลงได้อย่างเป็นธรรมชาติ การ

เรียนรู้ดนตรีโดยวิธีนี้เป็นการเรียนโดยการใช้โสตประสาทการรับฟัง ผสมผสานกับจินตนาการ ซึ่งเป็นบ่อเกิดของความรู้ด้านการอ่านและเขียนโน้ตบนบันทึด 5 เส้น เพื่อสื่อความหมายไปยังผู้อื่นในการเรียนการสอน มีการใช้รูปแบบต่าง ๆ เช่นการพูด การร้องเพลง การเคลื่อนไหวร่างกาย การเล่าเรื่อง และอื่น ๆ เท่าที่จะทำได้

ในการสอนระดับเสียงและทำนองเพลง ออร์ฟได้ประดิษฐ์เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเคาะที่สามารถเปลี่ยนระดับเสียงได้มีลักษณะคล้ายกับระนาดของไทย ซึ่งต่อมาเรียกชื่อเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่าเครื่อง"ออร์ฟ" ตามชื่อของผู้ประดิษฐ์ เครื่องดนตรีชนิดนี้มีจุดเด่นคือสามารถเล่นได้ง่ายไม่จำเป็นต้องฝึกทักษะการเล่นเหมือนเครื่องดนตรีชนิดอื่น และผู้เล่นสามารถตีในตำแหน่งใดก็ได้ในตัวเครื่อง โดยที่ไม่ต้องกังวลว่าระดับเสียงที่ตีจะไม่ถูกต้อง เพราะผู้สอนจะดึงลูกที่ไม่ต้องการใช้ออกก่อน การใช้เครื่องดนตรีชนิดนี้ทำให้ผู้เรียนสามารถแต่งทำนองเพลงได้ตามจินตนาการของตน

การสอนดนตรีตามแนวทางของออร์ฟเป็นการเน้นความรู้สึกทางด้านดนตรีที่อยู่ในตัวของผู้เรียนแต่ละคนออกมา เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้สึกที่แตกต่างกัน เพื่อแลกเปลี่ยนและแบ่งปันจินตนาการแก่กันและกันตลอดจนกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วิธีการสอนดนตรีตามแนวทางของออร์ฟมุ่งเน้นการสอนดนตรีในระดับเบื้องต้น จึงไม่ครอบคลุมวิธีการสอนอ่านและเขียนโน้ตตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ ของดนตรี ดังนั้นการใช้แนวทางการสอนดนตรีของออร์ฟ จึงต้องใช้แนวทางอื่นควบคู่ไปด้วย

ประโยชน์ของการศึกษาดนตรี

การศึกษาดนตรีทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาที่ดีในหลายด้าน ฟอว์เลอร์ (Fowler cited in Patchen,1996) กล่าวว่าการศึกษาดนตรีมีประโยชน์ในด้านต่าง ๆ คือ

1. ช่วยให้เกิดการคิดแบบหลากหลาย
2. ช่วยพัฒนาทักษะด้านศิลปะ (craftsmanship) และความสามารถในการประยุกต์ใช้สุนทรียศาสตร์ในด้านต่าง ๆ
3. ทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในสิ่งที่ไม่สามารถเข้าถึงได้โดยวิธีอื่น
4. ทำให้เกิดปัญญาจากภายในซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง
5. เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างคนในวัฒนธรรมเดียวกันและคนจากต่างวัฒนธรรม

6. ช่วยให้สามารถอธิบายลักษณะเฉพาะของคนในวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ และเกิดความสำนึกที่ถูกต้องในภาวะการเป็นอยู่ของตนเอง

7. เป็นสิ่งที่บันทึกประวัติศาสตร์ของชาติ จำแนกความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมกับช่วงเวลาต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่า คนในสังคมนั้น ๆ มีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีภาวะความเป็นอยู่อย่างไรในปัจจุบัน และจะเป็นอย่างไรต่อไปในอนาคต

8. เป็นสิ่งแต่งเติมในด้านจิตใจ ทำให้ความเป็นมนุษย์มีความสมบูรณ์

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเป็นจำนวนมากที่สนับสนุนว่า การศึกษาดนตรีมีผลในทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ดนตรีช่วยพัฒนาความสามารถในด้านพุทธิพิสัย ช่วยบำบัดความบกพร่องทางด้านร่างกายและจิตใจของมนุษย์ (Overy,1998) การฝึกฝนด้านดนตรีมีผลต่อพัฒนาการของสมอง (Rauscher,1998) ดนตรีมีอำนาจในการควบคุมพฤติกรรมหลายอย่างของมนุษย์ ดนตรีสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างคนต่างวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี และดนตรีเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ (Hargreaves & North,1999)

การสอนวิชาพื้นฐานดนตรีในระดับอุดมศึกษา

การศึกษาระดับสูงในสมัยกลาง(Medieval) เป็นการศึกษาที่นักศึกษาผู้ใฝ่รู้อบรมกันเพื่อเรียนรู้จากปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญดังนั้นแหล่งของการเรียนรู้จึงกระจัดกระจายไปตามแหล่งที่มีปราชญ์อาศัยอยู่ ต่อมาในระหว่างปลายศตวรรษที่ 11 และต้นศตวรรษที่ 12 การศึกษาระดับสูงได้พัฒนาขึ้นโดยมีอาณาเขตของแหล่งการเรียนรู้ที่แน่นอน มีการเชิญปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ต่าง ๆ มาอยู่รวมกัน ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่ง เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียน อาณาเขตของการเรียนรู้เรียกว่า มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นในช่วงแรก ๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัยโบโลญญา ปารีส ซาเลอโน อ็อกซฟอร์ด และเคมบริดจ์ มหาวิทยาลัยเหล่านี้เป็นศูนย์รวมของการศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ วิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยยุคแรกเป็นวิชาที่เรียกว่าวิชาศิลปศาสตร์ทั้ง 7(The Seven Liberal Arts) ได้แก่ ไวยากรณ์ ตรรกวิทยา วาทศิลป์ เรขาคณิต คณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ และดนตรี ซึ่งเป็นวิชาที่สอนในระบบการศึกษาของกรีกโบราณ (Ross,1976)

ในปัจจุบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นแหล่งรวมความรู้ในแขนงวิชาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งนักศึกษาสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ แต่นักศึกษาทุกคนจะต้องเรียนรายวิชาที่เหมือนกันจำนวนหนึ่ง เรียกว่ารายวิชาศึกษาทั่วไป รายวิชาศึกษาทั่วไปคือรายวิชาที่เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับนักศึกษาทุกคน เพราะการศึกษารายวิชาศึกษาทั่วไปช่วยให้นักศึกษาเป็นคนที่สมบูรณ์

กล่าวคือกระตุ้นให้นักศึกษาสนใจสภาพแวดล้อมของสังคมที่เขาอาศัยอยู่ เป็นการเตรียมให้นักศึกษาใช้ชีวิตในสังคมที่มีความซับซ้อนได้เมื่อจบการศึกษา ช่วยให้นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับในชั้นเรียนเข้ากับการดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ การทำกิจกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคม และวิชาศึกษาทั่วไปยังเป็นโครงสร้างพื้นฐานของความรู้ซึ่งนำนักศึกษาไปสู่ความรู้ด้านอื่น ๆ ที่ตนสนใจ (Henderson, 1960)

วิชาดนตรีได้ถูกจัดให้เป็นหนึ่งในรายวิชาศึกษาทั่วไปมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณและยังคงมีการสอนพื้นฐานดนตรีในฐานะที่เป็นวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนี้ สำหรับในประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยจำนวน 18 แห่ง และสถาบันราชภัฏ 41 แห่งเปิดสอนวิชาพื้นฐานดนตรีแก่นักศึกษา โดยจัดอยู่ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ดังต่อไปนี้

สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนวิชาพื้นฐานดนตรีแก่นักศึกษาโดยใช้ชื่อวิชาว่า "สังคีตนิยม" มีจำนวน 10 แห่งได้แก่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิชาสังคีตนิยม (Music Appreciation) ให้นหน่วยกิตจำนวน 2 หน่วยกิต โดยมีสาระวิชาคือการศึกษาพัฒนาการดนตรีนับแต่สมัยโบราณ เสียงและลักษณะของเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ประเภทและลักษณะของดนตรีไทย และดนตรีประเทศข้างเคียง คีตนิพนธ์ดีเด่นของนักแต่งเพลงเอกและดนตรีประจำชาติทั่วโลก

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิชาสังคีตนิยม (Music Appreciation) ให้นหน่วยกิตจำนวน 3 หน่วยกิต โดยมีสาระวิชาคือศึกษาลักษณะของดนตรีไทยและดนตรีตะวันตกในแต่ละยุคสมัยชนิดต่าง ๆ ของเครื่องดนตรี ศัพท์สังคีตหลักในการฟังดนตรีไทย ดนตรีคลาสสิกและดนตรีแจ๊ส

มหาวิทยาลัยทักษิณ วิชาสังคีตนิยม (Music Appreciation) ให้นหน่วยกิตจำนวน 2 หน่วยกิต โดยมีสาระวิชาคือศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะดนตรีชาติต่าง ๆ วรรณคดีทางดนตรีที่ผู้มีการศึกษาน่าจะรู้ มารยาทในการฟังดนตรี ประวัติและวิวัฒนาการของดุริยางคศาสตร์ ทั้งตะวันตกและตะวันออก คีตกวีและผลงานสำคัญในยุคสมัยต่าง ๆ การศึกษาและการส่งเสริมวิชาการดนตรีในโรงเรียน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิชาสังคีตนิยม (Music Appreciation) ให้นหน่วยกิตจำนวน 2 หน่วยกิต โดยมีสาระวิชาคือ ความสำคัญของดนตรีกับชีวิต หลักเบื้องต้นของการดนตรีและการประพันธ์เพลง ลักษณะ ชนิด และประสมวงดนตรีของไทย ดนตรีตะวันออกและดนตรีตะวันตก

หลักและมารยาทในการฟังเพลงชนิดต่าง ๆ ฝึกปฏิบัติดนตรีและฟังเพลงเพื่อให้เกิดสุนทรียรส ความงามและตระหนักคุณค่า

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิชาสังคีตนิยม (Music Appreciation) ให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประวัติและวิวัฒนาการของดนตรีไทยในสมัยต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน มารยาทในการฟังและชมการแสดงดนตรี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิชาสังคีตนิยม (Music Appreciation) ให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประวัติและวิวัฒนาการของ ดุริยางคศาสตร์ ทั้งตะวันตกและตะวันออก คีตกวีและผลงานสำคัญในยุคสมัย ต่าง ๆ การศึกษา และการส่งเสริมวิชาดนตรีในโรงเรียน

วิทยาลัยแสงธรรม วิชาสังคีตนิยม (Music Appreciation) ให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประวัติและวิวัฒนาการของ ดนตรี เสียงและเครื่องดนตรี ท่วงทำนอง รวมทั้งลักษณะสำคัญของดนตรีไทยและดนตรีสากล ศึกษาความเป็นมาของดนตรี บทเพลงและนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงทั้งไทยและสากล

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ วิชาสังคีตนิยม (Music Appreciation) ให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประวัติ ทฤษฎีดนตรี ผลงาน ดนตรีที่สำคัญของโลกและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการสร้างสรรค์งานพร้อมทั้งการสาธิต การศึกษา เพลงต่าง ๆ ของดนตรีทั้งตะวันตก ตะวันออกและไทย

วิทยาลัยโยนก วิชาสังคีตนิยม (Music Appreciation) ให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประวัติและวิวัฒนาการของ ดนตรีแบบต่าง ๆ ของโลก เน้นความเข้าใจในลักษณะดนตรีไทยและสากล เปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างและคล้ายคลึง เพื่อให้สามารถชื่นชมและเห็นคุณค่าของดนตรี

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย วิชาสังคีตนิยม (Music Appreciation) ให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประวัติและวิวัฒนาการของ ดนตรีไทยและดนตรีสากล ศึกษาความเป็นมาของดนตรี บทเพลงและนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงทั้งไทยและสากล

สถาบันราชภัฏ วิชาสังคีตนิยม (Music Appreciation) ให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประวัติและวิวัฒนาการของ ดนตรีไทยและดนตรีสากล ศึกษาความเป็นมาของดนตรี บทเพลงและนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงทั้งไทยและสากล

ดนตรี การผสมวงดนตรีไทยและสากล คีตลักษณ์ที่พบทั่ว ๆ ไป คีตกรรมที่สำคัญ วรรณกรรมทางดนตรีที่ได้รับการยกย่อง เพื่อพัฒนาไปสู่การฟังอย่างชาญฉลาด เพลิดเพลินและซาบซึ้งในดนตรี

สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนวิชาพื้นฐานดนตรีแก่นักศึกษาโดยใช้ชื่อวิชาว่า “มนุษย์กับดนตรี” มีจำนวน 3 แห่งได้แก่

วิทยาลัยเทคโนโลยีธนบุรี วิชามนุษย์กับดนตรี (Man and Music) ให้น่วยกิตจำนวน 3 หน่วยกิต โดยมีสาระวิชาคือศึกษาประเภทและชนิดของเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ ของไทยและสากล ความเข้าใจองค์ประกอบของดนตรีเป็นพื้นฐานแก่การฟังผลงานเพลงเอกของโลก เปรียบเทียบความแตกต่างของดนตรีแต่ละสมัย รวมทั้งอัจฉริยะของคีตกวีบางคน

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น วิชามนุษย์กับดนตรี (Man and Music) ให้น่วยกิตจำนวน 3 หน่วยกิต โดยมีสาระวิชาคือให้รู้จักเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ ทั้งของไทยและสากล ความเข้าใจองค์ประกอบของดนตรีอันเป็นพื้นฐานการฟังผลงานเพลงเอกของโลก เปรียบเทียบความแตกต่างของดนตรีแต่ละสมัย รวมทั้งอัจฉริยะของคีตกวีบางคน

วิทยาลัยเมืองหาดใหญ่ วิชามนุษย์กับดนตรี (Man and Music) ให้น่วยกิตจำนวน 3 หน่วยกิต โดยมีสาระวิชาคือให้รู้จักเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ ทั้งของไทยและสากล ความเข้าใจองค์ประกอบของดนตรีอันเป็นพื้นฐานการฟังผลงานเพลงเอกของโลก เปรียบเทียบความแตกต่างของดนตรีแต่ละสมัย รวมทั้งอัจฉริยะของคีตกวีบางคน

สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนวิชาพื้นฐานดนตรีแก่นักศึกษาโดยใช้ชื่อวิชาว่า “ศิลปะและสังคีตนิยม” มีจำนวน 2 แห่งได้แก่

มหาวิทยาลัยเกริก วิชาศิลปะและสังคีตนิยม (Art and Music Appreciation) ให้น่วยกิตจำนวน 3 หน่วยกิต โดยมีสาระวิชาคือศึกษาศิลปะและดนตรีในแง่มุมต่าง ๆ หลักการทางสุนทรียศาสตร์ ทั้งจากซีกโลกตะวันตกและตะวันออกในเชิงเปรียบเทียบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปะและดนตรี

มหาวิทยาลัยคริสเตียน วิชาศิลปะและสังคีตนิยม (Art and Music Appreciation) ให้น่วยกิตจำนวน 2 หน่วยกิต โดยมีสาระวิชาคือศึกษาหลักสุนทรียศาสตร์ของดนตรีและศิลปะตลอดจนศิลปกรรมและวรรณคดีจากตะวันออกและตะวันตก ศึกษาถึงวิวัฒนาการทางดนตรี รวมทั้งการศึกษาจากการบรรยายและการชมการแสดง เน้นความรู้ ความเข้าใจในศิลปะและรสนิยมในการฟังดนตรีที่ดี

สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนวิชาพื้นฐานดนตรีแก่นักศึกษาโดยใช้ชื่อว่า "ดนตรีวิจัษ์" มีจำนวน 2 แห่งได้แก่

มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิชาดนตรีวิจัษ์ (Music Appreciation) ให้น่วยกิตจำนวน 2 หน่วยกิต โดยมีสาระวิชาคือศึกษาเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ลีลาเกี่ยวกับดนตรีของชาวตะวันตกตามพัฒนาการของประวัติศาสตร์ ความเข้าใจในองค์ประกอบของดนตรี อันเป็นพื้นฐานอันจำเป็นแก่การฟัง ผลงานของนักประพันธ์เอกของโลก ศึกษาเปรียบเทียบดนตรีชนิดต่าง ๆ เน้นพัฒนาการความรู้เกี่ยวกับดนตรีไทย

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต วิชาดนตรีวิจัษ์ (Music Appreciation) ให้น่วยกิตจำนวน 2 หน่วยกิต โดยมีสาระวิชาคือศึกษาองค์ประกอบของดนตรี เครื่องดนตรีไทยและต่างชาติ ผลงานของคีตกวีไทยและต่างประเทศที่สำคัญ เปรียบเทียบลักษณะดนตรีชาติต่าง ๆ รวมทั้งดนตรีพื้นบ้าน ลักษณะเฉพาะของดนตรีประจำชาติไทย ความสัมพันธ์ระหว่างคีตศิลป์กับศิลปะแขนงอื่น

สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนวิชาพื้นฐานดนตรีแก่นักศึกษาโดยใช้ชื่อว่า "พื้นฐานดนตรี นาฏศิลป์และการละคร" มีจำนวน 1 แห่งได้แก่

มหาวิทยาลัยพายัพ วิชาพื้นฐานดนตรี นาฏศิลป์และการละคร (Introduction to Music Dance and Drama) ให้น่วยกิตจำนวน 3 หน่วยกิต โดยมีสาระวิชาคือศึกษาองค์ประกอบของดนตรี ประเภทของเครื่องดนตรี และการผสมวงแบบต่าง ๆ ทั้งไทยและสากล โครงสร้างและลักษณะบทประพันธ์ดนตรีตะวันตกตลอดจนประวัติและประเภทของดนตรี บทบาทของดนตรีในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของนาฏศิลป์และการละครไทย เพื่อให้นักศึกษาเห็นคุณค่าและซาบซึ้งในสุนทรีย์ของดนตรี นาฏศิลป์และการละคร

สามารถสรุปได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยจำนวน 18 แห่งและสถาบันราชภัฏ 41 แห่งเปิดสอนวิชาพื้นฐานดนตรีแก่นักศึกษา โดยจัดอยู่ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ให้น่วยกิตตั้งแต่ 2 – 3 หน่วยกิต สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนวิชาพื้นฐานดนตรีแก่นักศึกษาโดยใช้ชื่อว่า "สังคีตนิยม" มีจำนวน 10 แห่งและสถาบันราชภัฏ 41 แห่ง ใช้ชื่อว่า "มนุษย์กับดนตรี" มีจำนวน 3 แห่ง ใช้ชื่อว่า "ศิลปะและสังคีตนิยม" มีจำนวน 2 แห่ง ใช้ชื่อว่า "ดนตรีวิจัษ์" มีจำนวน 2 แห่ง และใช้ชื่อว่า "พื้นฐานดนตรี นาฏศิลป์และการละคร" มีจำนวน 1 แห่ง รายวิชาที่ใช้ชื่อว่า "สังคีตนิยม" "มนุษย์กับดนตรี" และ "ดนตรีวิจัษ์" มีสาระคล้ายคลึงกัน คือศึกษาลักษณะของดนตรี เครื่องดนตรีและผลงานของคีตกวี ส่วนรายวิชาที่ใช้ชื่อว่า "ศิลปะและสังคีตนิยม" เพิ่มเติม

สาระเกี่ยวกับศิลปะ และรายวิชาที่ใช้ชื่อว่า "พื้นฐานดนตรี นาฏศิลป์และการละคร" เพิ่มเติมสาระเกี่ยวกับบทบาทของดนตรีในนาฏศิลป์และการละครไทย จะเห็นได้ว่ารายวิชา"พื้นฐานดนตรี นาฏศิลป์และการละคร" มีเปิดสอนที่มหาวิทยาลัยพายัพเพียงแห่งเดียว และเป็นรายวิชาเดียวที่มีสาระครอบคลุมบทบาทของดนตรีในนาฏศิลป์และการละครไทย

รายวิชาพื้นฐานดนตรี นาฏศิลป์และการละครของมหาวิทยาลัยพายัพ

มหาวิทยาลัยพายัพเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรกของประเทศไทย เปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ 2517 โดยมีภาควิชาดุริยศิลป์เป็น 1 ใน 8 ภาควิชาที่เปิดสอนตั้งแต่เริ่มเปิดดำเนินการ ดังนั้นจึงมีการเปิดสอนรายวิชาดนตรีที่หลากหลายจำนวนมากหลายรายวิชาแก่นักศึกษาเอกดุริยศิลป์ จากการศึกษาที่มีภาควิชาดุริยศิลป์ ทำให้มหาวิทยาลัยพายัพมีความพร้อมในการเปิดสอนวิชาดนตรี ทั้งในด้านอาจารย์ผู้สอน สถานที่ และอุปกรณ์การสอน ดังนั้นมหาวิทยาลัยพายัพจึงจัด รายวิชาดนตรี 1 รายวิชาและรายวิชานาฏศิลป์และการละครไทย 1 รายวิชา เป็นวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาที่ไม่ได้เลือกวิชาดนตรีเป็นวิชาเอกได้เรียนดนตรีหรือนาฏศิลป์และการละครไทย ด้วยมหาวิทยาลัยพายัพตระหนักว่าวิชาดนตรี นาฏศิลป์และการละครเป็นวิชาที่มีคุณค่าต่อนักศึกษา ดังนั้นนักศึกษาทุกคนของมหาวิทยาลัยพายัพจึงต้องเลือกเรียนรายวิชาดนตรีหรือนาฏศิลป์และการละครไทยอย่างน้อย 1 รายวิชาจึงจะสำเร็จหลักสูตร มหาวิทยาลัยพายัพได้เปิดสอนรายวิชา ทั้ง 2 รายวิชาดังกล่าวอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ 2517 ให้นักศึกษาดูรายวิชาละ 3 หน่วยกิตโดยนักศึกษาต้องเลือกเรียนรายวิชาใดรายวิชาหนึ่งซึ่งนับหน่วยกิตเป็นรายวิชาในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ทั้งนี้หากนักศึกษามีความประสงค์จะเรียนทั้ง 2 รายวิชาก็สามารถทำได้ โดยนับรายวิชาใดรายวิชาหนึ่งเป็นรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และอีกรายวิชาหนึ่งเป็นรายวิชาในหมวดวิชาเลือกอิสระ

วิชาสังคีตนิยมมีสาระวิชาเกี่ยวกับดนตรีไทยและตะวันตก เพื่อให้มีประสบการณ์ในการฟังดนตรี รู้จักเครื่องดนตรี และลักษณะการบรรเลง ตลอดจนการผสมวงแบบต่าง ๆ ส่วนวิชาพื้นฐานนาฏศิลป์และการละครไทยมีสาระวิชาเกี่ยวกับประเภทของการละคร นาฏศิลป์ไทย แนะนำแบบฝึกหัดเบื้องต้นของนาฏศิลป์ไทยเพื่อให้เข้าใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมแขนงนี้

ต่อมาในปี พ.ศ 2539 คณาจารย์ภาควิชาดุริยศิลป์เสนอให้มีการปรับปรุงสาระรายวิชาสังคีตนิยม ด้วยเห็นว่าสาระวิชาดังกล่าวกว้างเกินกว่าที่จะสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใน 1

ภาคการศึกษา จึงได้แยกวิชาสังคีตนิยมออกเป็น 2 รายวิชาคือ รายวิชา"การฟังดนตรีไทย" มีสาระวิชาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของดนตรีไทย ลักษณะของเครื่องดนตรีไทย และการบรรเลงแบบต่าง ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับนาฏศิลป์และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของไทย ตลอดจนประวัติของบุคคลสำคัญในวงการดนตรีไทย เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้กว้าง ๆ เกี่ยวกับดนตรีไทย สามารถเข้าใจและฟังดนตรีไทยได้อย่างซาบซึ้ง ส่วนรายวิชาที่ 2 คือวิชา"การฟังดนตรีตะวันตก" มีสาระวิชาเกี่ยวกับดนตรีตะวันตก เพื่อให้มีประสบการณ์การฟังดนตรี รู้จักเครื่องดนตรีและลักษณะการบรรเลง ตลอดจนการผสมวงแบบต่าง ๆ

จากการประเมินผลการเรียนการสอนหลังจากการปรับปรุงพบว่า จำนวนนักศึกษาที่เลือกเรียนรายวิชาการฟังดนตรีไทยลดน้อยลงตามลำดับ และในที่สุดต้องปิดรายวิชานี้เพราะมีจำนวนนักศึกษาลงเรียนต่ำกว่าจำนวนขั้นต่ำที่มหาวิทยาลัยกำหนด ทำให้คณะกรรมการวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพ่ายแพ้ความหวังไวว่านักศึกษาไม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีไทยซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของไทย จึงเสนอให้มีการปรับปรุงรายวิชาการฟังดนตรีไทยและรายวิชาการฟังดนตรีตะวันตกอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ 2542 โดยให้รวมสาระวิชาของรายวิชาทั้ง 2 เข้าด้วยกันตามเดิมและเพิ่มสาระเกี่ยวกับบทบาทของดนตรีในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของนาฏศิลป์และการละครไทย เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้สาระเกี่ยวกับดนตรีอย่างครบถ้วนคือนอกจากเรียนสาระเกี่ยวกับดนตรีล้วน ๆ แล้ว ยังเรียนสาระเกี่ยวกับบทบาทและความสัมพันธ์ของดนตรีกับนาฏศิลป์และการละครไทยอีกด้วย ทั้งนี้ให้มีการปรับปรุงสาระวิชาให้เหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนดให้ศึกษา คือ 1 ภาคเรียน ดังนั้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ 2542 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันจึงมีการปรับปรุงสาระวิชาและเปลี่ยนชื่อรายวิชาเป็น รายวิชา "พื้นฐานดนตรี นาฏศิลป์และการละคร" ส่วนรายวิชาพื้นฐานนาฏศิลป์และการละครไทยให้คงไว้เช่นเดิม

นักศึกษาที่ลงเรียนรายวิชา"พื้นฐานดนตรี นาฏศิลป์และการละคร"เป็นนักศึกษาที่มาจากทุกชั้นปี สังกัดภาควิชาต่าง ๆ จากหลายคณะ วิชานี้ให้หน่วยกิตจำนวน 3 หน่วยกิต ไม่มีรายวิชาบังคับก่อน นักศึกษาสามารถเลือกเรียนรายวิชานี้ในภาคเรียนใดก็ได้ จำนวนนักศึกษาต่อชั้นเรียนระหว่าง 50 –100 คน ระยะเวลาจัดการเรียนการสอน ในภาคเรียนปกติเรียนสัปดาห์ละ 3 คาบ ใช้เวลาคาบละ 50 นาทีเป็นเวลา 15 สัปดาห์ รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น 45 คาบ ส่วนในภาคเรียนฤดูร้อนจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 4 คาบ ใช้เวลาคาบละ 1 ชั่วโมงกับ 40 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์ รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น 24 คาบ

รายวิชาพื้นฐานดนตรี นาฏศิลป์และการละครมีจุดประสงค์คือ

1. เพื่อให้ นักศึกษาเข้าใจองค์ประกอบที่สำคัญของดนตรีจนสามารถแยกแยะองค์ประกอบเหล่านั้นได้
2. เพื่อให้ นักศึกษารู้จักประเภทและชนิดของเครื่องดนตรีทั้งไทยและสากล จนสามารถบอกความคล้ายคลึง ความแตกต่างตลอดจนบทบาทของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดได้
3. เพื่อให้ นักศึกษาเข้าใจโครงสร้างของดนตรีตะวันตกแบบง่าย จนสามารถวิเคราะห์โครงสร้างของบทเพลงที่ได้ฟังได้
4. เพื่อให้ นักศึกษาทราบและเข้าใจลักษณะบทประพันธ์ดนตรีตะวันตก ประวัติและประเภทของดนตรี บทบาทของดนตรีในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของนาฏศิลป์และการละครไทย จนสามารถแยกประเภทเพลงต่าง ๆ และอธิบายได้
5. เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษาเห็นคุณค่าและซาบซึ้งในสุนทรียะของดนตรี นาฏศิลป์และการละคร โดยการศึกษาค้นคว้า การฟังเพลง และชมการแสดงดนตรี โดยผ่านทางอุปกรณ์โสต และจากการแสดงจริง

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาศึกษาทั่วไปพบว่า มีมหาวิทยาลัยพายัพเพียงแห่งเดียวที่เปิดสอนรายวิชาพื้นฐานนาฏศิลป์และการละครไทย ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป รายวิชาพื้นฐานนาฏศิลป์และการละครไทยให้หน่วยกิตจำนวน 3 หน่วยกิตโดยมีสาระคือศึกษาประเภทของละครและนาฏศิลป์ไทยและความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี การละคร และนาฏศิลป์ไทย ตลอดจนแนะนำแบบฝึกหัดเบื้องต้นของนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้เข้าใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมแขนงนี้

นาฏศิลป์คือการรำรำซึ่งมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากท่าทางธรรมชาติเพื่อให้ดูสวยงาม นาฏศิลป์ไทยมีชื่อเรียกต่างกันตามลักษณะของการแสดงได้แก่ ละครหมายถึงการแสดงที่บอกเรื่องราวแก่ผู้ชม ระบุว่าหมายถึงการแสดงที่ใช้การเคลื่อนไหวของร่างกายทุกส่วน ใช้ผู้แสดงตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป รำหมายถึงการแสดงที่ใช้ลีลาการเคลื่อนไหวเช่นเดียวกับระบำโดยใช้ผู้แสดงตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป เด่นหมายถึงท่าทางที่ใช้ในการแสดงโขน นาฏศิลป์มีความสัมพันธ์กับดนตรีอย่างใกล้ชิดเพราะการรำรำต้องใช้ดนตรีประกอบ หากไม่มีดนตรีก็จะมีนาฏศิลป์เกิดขึ้น ดังนั้นดนตรีจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อนาฏศิลป์

2. สมรรถนะของนักศึกษา

กานเย่ (Gagne, 1992) กล่าวว่าจุดประสงค์ของการจัดการศึกษา คือการเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการศึกษได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในสังคม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเทศที่มีความเจริญ ถือว่าการศึกษาเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน ยิ่งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นเท่าใด การจัดการศึกษาแก่ประชาชน ยิ่งมีความซับซ้อน และเน้นคุณภาพมากขึ้นเท่านั้น การศึกษาเป็นการพัฒนาสมรรถนะของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ สิ่งผู้ที่ผ่านการศึกษสามารถทำได้ หรือได้รับความคาดหวังว่าจะต้องทำได้ เรียกว่าผลลัพธ์ของการศึกษา

กานเย่ (Gagne, 1992) ได้แบ่งสมรรถนะของผู้เรียนซึ่งเป็นผลลัพธ์จากการศึกษาออกเป็น 5 ประการดังต่อไปนี้

1. ทักษะทางสติปัญญา (Intellectual Skills) ทักษะทางสติปัญญาช่วยให้บุคคลสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม คือมีความรู้ความเข้าใจในสัญลักษณ์ และมโนทัศน์ต่าง ๆ การเรียนรู้ทักษะทางสติปัญญาแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือการเรียนรู้ว่าจะต้องทำอะไร (know how) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ความรู้ด้านกระบวนการ (procedural knowledge) และการเรียนรู้ว่ามีสิ่งต่าง ๆ ดำรงอยู่และมีลักษณะเฉพาะของแต่ละสิ่ง (know that) การเรียนรู้ประการหลังคือการเรียนรู้แบบเข้าใจในสารสนเทศต่าง ๆ

2. ยุทธวิธีในการรับรู้ (Cognitive Strategies) ยุทธวิธีในการรับรู้เป็นทักษะที่พิเศษและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะยุทธวิธีในการรับรู้คือความสามารถที่ควบคุมการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล การจดจำสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนควบคุมพฤติกรรมความคิด ทักษะนี้สามารถพัฒนาขึ้นตามลำดับหากบุคคลได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ยุทธวิธีในการเรียนรู้ทำให้บุคคลสามารถใช้จินตนาการในการเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา การมียุทธวิธีการรับรู้ที่ดีทำให้บุคคลมีความสามารถในการจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว และนำกลับมาใช้ได้ อีก โดยสามารถเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ อย่างเหมาะสม

3. การให้ข้อมูลข่าวสารด้วยวาจา (Verbal Information) การให้ข้อมูลข่าวสารด้วยวาจา คือความรู้ที่บุคคลสามารถบอก หรือแจ้งให้ผู้อื่นทราบ (declarative knowledge) การศึกษาในสถาบันการศึกษาทั่วไปมีการสอนความรู้ทางด้านสารสนเทศที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาก ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในสารสนเทศเหล่านั้นเป็นอย่างดี เพราะสารสนเทศเหล่านั้นได้สะสมในหน่วยความจำของบุคคลทีละเล็กทีละน้อย บุคคลสามารถจดจำสารสนเทศที่เป็นเรื่อง

ทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยไม่ต้องใช้ความพยายาม เช่นจำจุดเดือหรือจุดเยือกแข็งของน้ำได้ สารสนเทศต่าง ๆ เหล่านี้มีความจำเป็นเพราะเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในทัศนที่เฉพาะเจาะจงอื่น ๆ และยังมีความสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ในสถานการณ์หนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หนึ่งบุคคลที่มีทักษะด้านนี้สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. **ทักษะปฏิบัติ (Motor Skills)** ทักษะปฏิบัติเป็นสมรรถนะอีกประการหนึ่งที่มนุษย์ทุกคนได้รับการคาดหวังว่าต้องได้รับการเรียนรู้ บุคคลเรียนรู้การถือรถจักรยาน การว่ายน้ำ การเปิดขวด และอื่น ๆ โดยมีต้องได้รับการเรียนรู้อย่างเป็นทางการในสถาบันการศึกษา แต่มีทักษะปฏิบัติหลายอย่างที่จำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ เช่นการเขียนหนังสือ การวาดรูปทรงเรขาคณิต เป็นต้น ทักษะปฏิบัติเป็นสมรรถนะที่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทำให้บุคคลสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง เช่นการเรียนรู้วิธีเขียนตัวอักษรทำให้บุคคลสามารถสร้างคำ หรือประโยคเพื่อสื่อความหมายได้ตามที่ต้องการ และยังสามารถประยุกต์ใช้ในบริบทที่ต่างกันได้ เช่นเมื่อสามารถเขียนได้ด้วยดินสอบนแผ่นกระดาษ ก็ควรจะเขียนด้วยปากกาบนผ้า หรือเขียนด้วยชอล์กบนกระดานได้

5. **ทัศนคติ (Attitudes)** ทัศนคตินี้บางครั้งเรียกว่า จิตพิสัย (affective domain) มนุษย์ทุกคนมีทัศนคติแตกต่างกันเกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ผลของทัศนคติคือการที่บุคคลมีปฏิกริยาในทางบวกหรือลบต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทัศนคติเป็นสิ่งที่บุคคลแต่ละคนเลือกปฏิบัติ สถานศึกษามักจะมีความมุ่งมั่นในการสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ผู้เรียน เพื่อเขาจะมีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับ ทัศนคติเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข เช่นการนับถือ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การเคารพสิทธิส่วนบุคคล การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การร่วมมือกัน และความรับผิดชอบ เป็นต้น การสอนเรื่องทัศนคติเป็นเรื่องที่ยากและใช้เวลา เพราะแม้ว่าสถาบันการศึกษาจะมุ่งสอนทัศนคติที่ดีให้กับผู้เรียน แต่ขณะเดียวกันผู้เรียนมักจะได้รับอิทธิพลจากสถานการณ์ทางครอบครัว และสังคม ซึ่งมีผลต่อทัศนคติของเขาด้วย

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของนักศึกษาได้ว่า จุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาคือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคม การศึกษาสามารถช่วยให้นักศึกษาพัฒนาสมรรถนะทางด้านสติปัญญา ยุทธวิธีในการรับรู้ ความเข้าใจในสารสนเทศ ทักษะปฏิบัติและทัศนคติ ดังนั้นจึงถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นผลลัพธ์ที่สำคัญของการศึกษา

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการร่วมมือและการมีส่วนร่วมทางการศึกษา

ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการติดต่อสื่อสารอย่างไร้พรมแดน สังคมโลกเป็นสังคมแห่งการพึ่งพา องค์การต่าง ๆ มีลักษณะซับซ้อนจนมีอาจดำเนินกิจการต่าง ๆ ด้วยตัวเองได้ ดังนั้นประชาคมโลกจำเป็นต้องมีการร่วมมือกันในทุก ๆ ด้าน ทักษะการร่วมมือเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และได้มีการคาดหวังให้สถาบันการศึกษามุ่งเน้นการสอนทักษะการร่วมมือ มิใช่การร่วมมือเฉพาะกิจกรรมบางอย่างเช่นทีมกีฬา วงดนตรี หรือการจัดการแสดงเท่านั้น แต่เป็นการร่วมมือทางด้านวิชาการในชั้นเรียนปกติ เพื่อเตรียมให้เยาวชนคุ้นเคยกับการร่วมมือและสามารถนำทักษะดังกล่าวไปใช้ในการทำงานต่อไป (Arends, 1998)

นักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการร่วมมือทางการศึกษา และได้ตั้งเป็นทฤษฎีการร่วมมือดังต่อไปนี้

3.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของแอสติน (Astin's Theory of Involvement, 1985 cited in Pascarella & Terenzini, 1991))

แอสตินได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ของนักศึกษาและสามารถสรุปได้ว่านักศึกษาเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วม (Students learn by becoming involved) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า หลักพื้นฐานของการมีส่วนร่วม มี 5 ประการคือ

1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทั้งร่างกายและแรงใจ คือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเองทุกขั้นตอน และการทุ่มเทกำลังใจให้กับ การศึกษาค้นคว้าหรือการทำกิจกรรมนั้น ๆ การมีส่วนร่วมมีทั้งการมีส่วนร่วมในส่วนที่เฉพาะเจาะจงเช่นการเข้าไปมีบทบาทโดยตรงในการบริหารงานของชมรม หรือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยการรับหน้าที่เป็นคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งต้องเป็นผู้วางโครงการ จัดวิธีการดำเนินงาน และติดตามผลงาน การมีส่วนร่วมอีกประเภทหนึ่งคือการมีส่วนร่วมโดยทั่วไป ได้แก่การเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะสมาชิกชมรม หรือในฐานะที่เป็นนักศึกษาของสถาบัน ซึ่งผู้มีส่วนร่วมเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในการที่ทำให้กิจกรรมประสบความสำเร็จ

2. การมีส่วนร่วมเป็นมโนทัศน์ที่ต่อเนื่อง นักศึกษาแต่ละคนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหลายอย่างในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ โดยการใช้เวลา ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ กัน ในช่วงเวลา และสถานการณ์ที่ต่างกันเช่น ในช่วงเวลาหนึ่งอาจจะเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะสมาชิกธรรมดา อีกช่วงเวลาหนึ่งอาจจะเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะประธานหรือกรรมการจัดงาน ทั้งนี้

ขึ้นอยู่กับว่านักศึกษาสามารถใช้ทักษะหรือความชำนาญพิเศษของตนในงานหรือกิจกรรมชนิดใด ตามปกตินักศึกษาสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่างได้ และควรจะเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่ศึกษาอยู่

3. ผลของการมีส่วนร่วมของนักศึกษา จะแสดงออกมาทั้งในด้านปริมาณเช่นจำนวนครั้งที่เข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งสามารถวัดเป็นความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรม และแสดงออกมาในด้านคุณลักษณะเช่นการเรียนรู้ และทักษะต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเข้าร่วมทำงาน หรือทำกิจกรรมใด ๆ

4. ปริมาณการเรียนรู้หรือพัฒนาการของนักศึกษา เป็นสัดส่วนโดยตรงกับปริมาณและคุณภาพของการมีส่วนร่วม หากนักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานหรือในกิจกรรมใด ๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยทำงานด้วยความจริงใจ มีความตั้งใจเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ และมีคุณภาพดี นักศึกษาจะได้รับความรู้และมีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นตามปริมาณของกิจกรรมหรืองานที่นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วม ประสบการณ์ที่นักศึกษาได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบัน จะช่วยหล่อหลอมให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีทักษะในการทำงาน และทักษะด้านสังคม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการทำงานเมื่อจบการศึกษา

5. สถาบันการศึกษาที่สนับสนุนให้จัดกิจกรรมสำหรับนักศึกษาที่มีความหลากหลาย และจัดบรรยากาศที่เอื้อให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำงานหรือกิจกรรมเพื่อแสวงหาความรู้ ตลอดจนกระตุ้นและเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงทักษะ ความสามารถ และความคิดเห็นอย่างอิสระ จะส่งผลให้นักศึกษามีสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาสูง

แอสตินเรียกร้องให้สถาบันการศึกษา สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการที่นักศึกษาจะได้พบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นและความรู้กับผู้อื่น การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาด้านการเรียนรู้ของนักศึกษา หากนักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ นักศึกษาจะเป็นผู้ทำให้เกิดพัฒนาการด้านการเรียนรู้ด้วยตัวเอง แอสตินได้ทำการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา กว่า 200 แห่งในปี ค.ศ. 1992 เพื่อค้นหาว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตคืออะไร โดยได้ศึกษาตัวแปรเกือบ 200 ตัวแปร และได้ผลสรุปว่า การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาด้วยกันและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์เป็นดัชนีที่ดีที่สุดในการบ่งชี้ว่านักศึกษามีความรู้ในด้านวิชาการและมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี จากผลของการวิจัยในครั้งนี้และผลการวิจัยครั้งก่อน ๆ ทำให้แอสตินย้ำว่า สถาบันอุดมศึกษาควรจัดให้มีการใช้การเรียนการสอนแบบร่วมมือมากขึ้น(Cooper,Robinson & McKinney,1994)

3.2 ทฤษฎีการร่วมมือของดูช (Deutsch's Cooperative Theory, 1973 cited in Arends, 1998)

ดูช พัฒนาทฤษฎีการร่วมมือขึ้นโดยอาศัยแนวคิดจาก "Field Theory" ของ เลวิน ดูช ใช้เวลาศึกษาและทดลองเพื่อเปรียบเทียบการเรียนการสอนแบบร่วมมือและแบบแข่งขันเป็นเวลากว่า 35 ปี จึงได้ข้อสรุปเป็นทฤษฎีความร่วมมือซึ่งมีสาระสำคัญว่ากลุ่มคนที่มาทำงานหรือทำกิจกรรมใด ๆ ร่วมกัน ต่างมีความเชื่อว่ามีเชื่อมโยงระหว่างจุดประสงค์ของสมาชิกแต่ละคน ดังนั้นหากมีสมาชิกคนหนึ่งคนใดกำลังก้าวไปสู่ความสำเร็จ จะทำให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มก้าวไปสู่ความสำเร็จด้วยเช่นกัน ดังนั้นสมาชิกกลุ่มทุกคนจึงช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพราะตระหนักดีว่าความสำเร็จของสมาชิกกลุ่มคนหนึ่งคนใด จะเป็นความสำเร็จของผู้อื่นในกลุ่มด้วย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับผลดีของการร่วมมือในด้านต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1. **ด้านองค์การ (Organization)** การร่วมมือทำให้เกิดการประสานงานที่ดีในองค์การ มีการจัดกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ร่วมงานมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการเสียสละเพื่อส่วนรวม มีการใช้ทักษะ ความรู้ และความสามารถที่หลากหลายอย่างเต็มศักยภาพ โดยสมาชิกแต่ละคนแบ่งกันรับผิดชอบในภาระงานต่าง ๆ ทำให้องค์การมีความเข้มแข็ง
2. **ด้านแรงจูงใจ (Motivation)** สมาชิกแต่ละคนมีความรู้สึกในด้านบวกต่อการร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน เพราะสมาชิกทุกคนใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานสำเร็จลงด้วยดี มีการปรึกษาหารือและสามารถนำไปสู่ข้อตกลงขั้นสุดท้ายร่วมกันอย่างรวดเร็ว
3. **ด้านการสื่อสาร (Communication)** ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของสมาชิกคนหนึ่งคนใด มักจะได้รับการยอมรับจากสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย เพราะความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะใด ๆ มักจะมุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกัน ดังนั้นจึงมีการแลกเปลี่ยนข้อตกลง และการยอมรับต่าง ๆ ในระหว่างสมาชิกอยู่เสมอ
4. **ด้านความเป็นกลุ่ม (Orientation)** สมาชิกกลุ่มรู้จักเพื่อนร่วมกลุ่มเป็นอย่างดี และต่างรับรู้ว่าการกลุ่มตั้งขึ้นเพราะสมาชิกกลุ่มมีจุดประสงค์ร่วมกัน ดังนั้นจึงมีความพยายามในการรักษาสภาพความเป็นกลุ่มไว้ให้ยาวนานที่สุด
5. **ด้านผลงานกลุ่ม (Group Productivity)** การร่วมมือทำให้เกิดผลงานมากกว่าและมีคุณภาพสูงกว่าการแข่งขัน กลุ่มคนที่ร่วมมือกันทำงานจะเรียนรู้จากเพื่อนร่วมกลุ่ม และจะได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น

6. ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationships) ผู้ที่ทำงานแบบร่วมมือจะมีความเป็นมิตรกับเพื่อนร่วมกลุ่ม มีผลงานร่วมกัน มีการชมเชยซึ่งกันและกันอย่างจริงใจทำให้เกิดผลดีทางด้านจิตวิทยา มีความเข้าใจกัน เห็นความสำคัญของกันและกัน มีความเคารพนับถือกัน และมีความผูกพันกัน

สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับการร่วมมือทางการศึกษาได้ดังนี้ องค์การต่าง ๆ ในโลกปัจจุบัน มีลักษณะซับซ้อนจนมิอาจดำเนินกิจการต่าง ๆ ด้วยตัวเองได้ ดังนั้นประชาคมโลกจำเป็นต้องมีการร่วมมือกันในทุก ๆ ด้าน ทักษะการร่วมมือจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก จึงมีการคาดหวังให้สถาบันการศึกษามุ่งเน้นการสอนทักษะการร่วมมือทั้งในการทำกิจกรรมที่สถาบันจัดขึ้นและการร่วมมือทางด้านวิชาการในชั้นเรียนปกติ เพื่อเตรียมให้เยาวชนคุ้นเคยกับการร่วมมือ และสามารถนำทักษะดังกล่าวไปใช้ในการทำงานต่อไป (Arends,1998) ทฤษฎีที่กล่าวถึงการร่วมมือที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายได้แก่ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของแอสตินซึ่งมีสาระสำคัญคือ นักศึกษาเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วม (Students learn by becoming involved) ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมทั้งกายและใจ การมีส่วนร่วมทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งเพื่อนนักศึกษาด้วยกันและกับอาจารย์ ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ด้านวิชาการ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีหลายประการ จากผลการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นจำนวนมาก ทำให้แอสตินย้ำว่าสถาบันอุดมศึกษาควรจัดให้มีการใช้การเรียนการสอนแบบร่วมมือมากขึ้น(Cooper,Robinson & McKinney,1994) ทฤษฎีของแอสตินสอดคล้องกับทฤษฎีการร่วมมือของดูซ (1973) ดูซใช้เวลาศึกษาและทดลองเพื่อเปรียบเทียบการเรียนการสอนแบบร่วมมือและแบบแข่งขันเป็นเวลากว่า 35 ปี จึงได้ข้อสรุปเป็นทฤษฎีความร่วมมือ ซึ่งมีสาระสำคัญว่ากลุ่มคนที่มาทำงานหรือทำกิจกรรมใด ๆ ร่วมกัน ต่างมีความเชื่อว่ามี ความเชื่อมโยงระหว่างจุดประสงค์ของสมาชิกแต่ละคน ดังนั้นหากมีสมาชิกคนหนึ่งคนใดกำลังก้าวไปสู่ความสำเร็จจะทำให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มก้าวไปสู่ความสำเร็จด้วยเช่นกัน ดังนั้นสมาชิกกลุ่มทุกคนจึงช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน กระบวนการร่วมมือกระตุ้นให้เกิดพลังในการทำงานที่มีผู้รับผิดชอบหลากหลายมีการแบ่งภาระความรับผิดชอบกันในระหว่างสมาชิกกลุ่ม ทำให้เกิดผลดีในการทำงานเพราะจะทำให้ได้เนื้องานมากขึ้นและได้งานที่มีคุณภาพสูงขึ้น

ทฤษฎีทั้ง 2 ทฤษฎีนี้ สนับสนุนให้จัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีทางการศึกษา และเพื่อให้การศึกษาดตอบสนองความต้องการของสังคม

4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิต

หลักการอุดมศึกษาที่สำคัญคือ การมีอิสระในการปกครองตนเองและการมีเสรีภาพทางด้านวิชาการได้แก่ การศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมหรือการเสริมความรู้เดิมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอนจึงเป็นกิจกรรมที่ต้องได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีขอบข่ายกว้างขวางและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การศึกษาในระดับนี้จึงมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาซึ่งนักเรียนพึงครูในการจัดระบบการเรียน การศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาออกไปเผชิญกับความท้าทายในด้านวิชาการที่ก้าวไปอย่างไม่หยุดยั้ง ดังนั้นการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจึงต้องคำนึงถึงการเปิดโอกาสให้นักศึกษาเรียนรู้ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาแต่ละคนไปจนถึงขีดสูงสุด แนวคิดในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิตซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปได้แก่แนวคิดของซิกเคอร์ริงและแกมสัน (1991) ดังต่อไปนี้

หลักการ 7 ประการสำหรับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิต ของ ซิกเคอร์ริงและแกมสัน (Chickering and Gamson's The Seven Principles for Good Practice in Undergraduate Education, 1991)

หลักการ 7 ประการสำหรับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิต ได้มาจากการกลั่นกรองข้อค้นพบจากผลการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิตของประเทศสหรัฐอเมริกาและข้อสรุปจากการสัมมนาที่จัดขึ้นหลายครั้ง โดยซิกเคอร์ริงและแกมสันได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการสรุปข้อค้นพบดังกล่าว จุดมุ่งหมายหลักของการดำเนินการมี 2 ประการคือ 1. เพื่อระบุข้อปฏิบัติ นโยบาย และเงื่อนไขของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอำนาจต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาบัณฑิต และ 2. เพื่อนำเสนอหลักการที่มีผลการวิจัยสนับสนุน ซึ่งสามารถใช้เป็นหลักในการนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิรูปการศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตต่อไป ซิกเคอร์ริงและแกมสันเริ่มงานเมื่อปี ค.ศ. 1986 โดยการเชิญคณะทำงานประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีผลงานการวิจัยที่เกี่ยวกับผลจากประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย รวมทั้งนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มาประชุมเพื่อกำหนดสิ่งที่เป็นสาเหตุหลักของความสำเร็จในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิต โดยใช้ข้อมูลจากประสบการณ์ตรงของคณะทำงานและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลังจากการจัด

สัมมนาเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายครั้ง จึงได้ตีพิมพ์หลักการ 7 ประการสำหรับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิตเผยแพร่ในปี ค.ศ. 1987

ซิกเคอร์ริงและแกมสันได้นำเสนอหลักการ 7 ประการสำหรับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิต ดังต่อไปนี้

1. การสนับสนุนให้อาจารย์และนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Encourages student-faculty contact) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษาทั้งในและนอกชั้นเรียน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียน เพราะการที่อาจารย์ให้ความเป็นกันเอง สนใจและห่วงใยในตัวนักศึกษา ยินดีรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาและให้เวลานักศึกษาเข้าพบอยู่เสมอ เป็นสิ่งที่เพิ่มพูนแรงกระตุ้นทางปัญญาแก่นักศึกษา ทำให้นักศึกษามีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นและอภิปรายในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง อันจะนำไปสู่ความคิดแตกฉานมากขึ้น การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์และนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความพึงพอใจในสถาบันมากขึ้นซึ่งส่งผลต่อการคงอยู่ในสถาบัน การศึกษาหลังจากเข้าเรียนในปีที่ 1 และช่วยให้นักศึกษามีพัฒนาการที่ดีทางด้านสติปัญญาและบุคลิกภาพ

2. การสนับสนุนให้มีการร่วมมือกันในระหว่างนักศึกษา (Encourages cooperation among students) การร่วมมือในระหว่างนักศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เพิ่มพูนมากกว่าการเรียนรู้โดยลำพัง เพราะการเรียนแบบร่วมมือทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันทำให้ได้รับมุมมองหลายแง่มุมในเนื้อหาเดียวกัน มีความคิดแตกฉานกว้างไกล เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในมโนทัศน์ต่าง ๆ เรียนรู้ทักษะการแก้ไขปัญหาเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียน และเป็นการฝึกทักษะการเป็นผู้นำ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนให้มีการร่วมมือกันในระหว่างนักศึกษา เช่น การอภิปราย การเรียนจากกรณีศึกษา และการเรียนเป็นกลุ่มเล็ก เป็นต้น

3. การสนับสนุนการเรียนรู้อย่างแข็งขัน (Encourages active learning) การเรียนรู้แบบแข็งขันคือความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ของนักศึกษา การจัดการศึกษาที่ดีคือการส่งเสริมให้นักศึกษามีความอยากรู้อยากเห็นโดยการสร้างแรงจูงใจในการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพราะนักศึกษาเกิดการเรียนรู้ไม่มากนักจากการที่นั่งฟังการบรรยายจากผู้สอนในชั้นเรียน และการท่องจำเนื้อหาวิชาเพื่อนำไปตอบข้อสอบ ควรจัดให้นักศึกษามีการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสิ่งที่ได้เรียนรู้ มีการเขียนเกี่ยวกับสาระที่ได้รับ มีการเชื่อมโยงมโนทัศน์ต่าง ๆ

เข้ากับประสบการณ์เดิมของนักศึกษาแต่ละคน และสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นักศึกษาควรได้รับการกระตุ้นในการค้นหาความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ กัน เพื่อให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต รูปแบบการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเข้มข้นเช่น การศึกษาเอกเทศ การเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน(computer-based instruction) การเรียนตามโปรแกรมที่เตรียมไว้ (programmed instruction) การเรียนจากกรณีศึกษา (case study) ผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญในการจัดบรรยากาศของการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในหลายรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ให้นักศึกษาได้รับประโยชน์จากการเรียนอย่างสูงสุด การเรียนการสอนที่เกิดผลดีคือการเรียนการสอนที่ทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียน และการทำงานร่วมกับเพื่อนที่เรียนด้วยกัน

4. **ให้ข้อมูลย้อนกลับในทันที** (Gives prompt feedback) การให้ข้อมูลย้อนกลับทำให้นักศึกษาได้รับประโยชน์จากการเรียนเป็นอย่างมาก ตั้งแต่เริ่มแรกนักศึกษาต้องการความช่วยเหลือในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ ในชั้นเรียนนักศึกษาต้องการโอกาสในการแสดงออกเป็นประจำสม่ำเสมอและได้รับข้อมูลป้อนกลับทุกครั้ง การได้รับข้อมูลป้อนกลับในทันทีทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจ และยังเป็นการกระตุ้น สนับสนุนและให้กำลังใจ ช่วยให้เกิดความเข้าใจและซ่อมเสริมส่วนที่บกพร่อง การให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ ซึ่งตั้งอยู่บนเหตุผลที่น่าเชื่อถือ อาจารย์สามารถให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักศึกษาทันทีโดยการให้ทำแบบทดสอบอย่างสม่ำเสมอตลอดภาคเรียน การประเมินผลการเรียนทุกระยะ การให้นักศึกษาทำรายงาน การนำเสนอในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมในการอภิปราย และการทำแฟ้มสะสมข้อมูลรายบุคคล

5. **จัดเวลาให้เหมาะสมกับงาน** (Emphasizes time on task) เวลาผนวกกับพลังงานทำให้เกิดการเรียนรู้ การจัดเวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่ต้องเรียน และกิจกรรมต่าง ๆ มีผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน นักศึกษาควรจะได้รับคำแนะนำในเรื่องการบริหารเวลา เพราะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ การจัดสรรเวลาเวลาให้เหมาะสมกับการเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนของนักศึกษาและการสอนของอาจารย์ การเรียนรู้แบบเชี่ยวชาญ (mastery learning) การเรียนรู้แบบการทำสัญญา (contract learning) และการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (computer assisted instruction) ทำให้นักศึกษาเรียนรู้การใช้เวลาอย่างพอเพียงในการเรียนรู้สาระวิชาที่กำหนดไว้ การบริหารเวลาในการเรียนรู้คือการรู้ว่าควรจะใช้เวลาเท่าใดสำหรับงานแต่ละอย่างที่ต้องทำ

6. **ตั้งความคาดหวังสูง** (Communicates high expectations) การคาดหวังสูงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุก ๆ คนไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีความฉลาด กระจิ๋วไร้อัน หรือผู้ที่มีความเฉื่อยชา ผู้สอน

ควรตั้งเกณฑ์ความคาดหวังให้สูงในระดับที่ผู้เรียนสามารถไปถึงได้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความพยายามในการปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จดังที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ มหาวิทยาลัยบางแห่งกำหนดให้นักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำกว่ามาตรฐานทำงานพิเศษเพิ่มเติมเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ การตั้งความคาดหวังของผู้สอนและของผู้บริหารสถาบันการศึกษา ก่อให้เกิดบรรยากาศที่มีผลต่อความกระตือรือร้นของนักศึกษา การตั้งเป้าหมายสูงเป็นการท้าทายความสามารถของนักศึกษา กระตุ้นให้นักศึกษามีความรับผิดชอบสูงขึ้น มีอัตราการเข้าเรียนสูงขึ้นและมีความพึงพอใจมากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ในการเรียงลำดับความสำคัญของรายวิชาต่าง ๆ นักศึกษาเรียงลำดับรายวิชาที่ต้องใช้ความพยายามสูงและทำงานมากไว้ในลำดับต้น ๆ และนักศึกษาทุ่มเทเวลาให้กับการศึกษารายวิชาเหล่านั้นมากกว่ารายวิชาที่สามารถสอบผ่านได้โดยง่าย

7. เคารพความแตกต่างในความสามารถและวิธีการเรียนรู้ (Respects diverse talents and ways of learning) นักศึกษาที่เข้ามาในสถาบันอุดมศึกษามีความสามารถและวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน นักศึกษาที่มีความเฉลียวฉลาดในชั้นเรียนวิชาการสัมมนา อาจจะกลายเป็นนักศึกษาที่งุ่มง่ามในชั้นเรียนวิชาศิลปะ นักศึกษาที่เชี่ยวชาญในวิชาที่ต้องใช้ทักษะการฝึกปฏิบัติอาจจะเรียนวิชาด้านทฤษฎีไม่ดีเท่าที่ควร อาจารย์ต้องยอมรับความแตกต่างในด้านความสามารถและวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละคน เพื่อสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจุดเด่นและซ่อมเสริมจุดอ่อนของนักศึกษาแต่ละคน ในเวลาเดียวกันนักศึกษาต้องเรียนรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเพื่อใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการเรียนรู้ นักศึกษาควรได้รับการสนับสนุนให้เรียนรู้จากซึ่งกันและกัน

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิตได้ดังนี้ กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ต้องได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีขอบข่ายกว้างขวางและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาออกไปเผชิญกับความท้าทายในด้านวิชาการที่ก้าวไปอย่างไม่หยุดยั้ง ดังนั้นการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจึงต้องเปิดโอกาสให้นักศึกษาเรียนรู้ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการอยู่ร่วมกันในสังคม แนวคิดในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิตซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปได้แก่หลักการ 7 ประการสำหรับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิต แนวคิดของซิกเคอร์ริงและแกมสัน (1991) ซึ่งได้มาจากการกลั่นกรองข้อค้นพบจากผลการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิต

ของประเทศสหรัฐอเมริกาและข้อสรุปจากการสัมมนาที่จัดขึ้นหลายครั้ง หลักการที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ การร่วมมือ และการยอมรับซึ่งกันและกันได้แก่

1. การสนับสนุนให้อาจารย์และนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Encourages student-faculty contact) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียน ทำให้นักศึกษามีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นและอภิปรายในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง อันจะนำไปสู่ความคิดแตกฉานมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความพึงพอใจในสถาบันมากขึ้น และช่วยให้นักศึกษามีพัฒนาการที่ดีทางด้านสติปัญญาและบุคลิกภาพอีกด้วย

2. การสนับสนุนให้มีการร่วมมือกันในระหว่างนักศึกษา (Encourages cooperation among students) การร่วมมือในระหว่างนักศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เพิ่มพูนมากกว่าการเรียนโดยลำพังเพราะการเรียนแบบร่วมมือทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้ได้รับมุมมองหลายแง่มุมในเนื้อหาเดียวกัน มีความคิดแตกฉานกว้างไกล เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในมโนทัศน์ต่าง ๆ เรียนรู้ทักษะการแก้ไขปัญหา เป็นการกระตุ้นให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียน และเป็นการฝึกทักษะการเป็นผู้นำ

3. เคารพความแตกต่างในความสามารถและวิธีการเรียนรู้ (Respects diverse talents and ways of learning) นักศึกษาที่เข้ามาในสถาบันอุดมศึกษามีความสามารถและวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน อาจารย์ต้องยอมรับความแตกต่างในด้านความสามารถ และวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละคน เพื่อสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจุดเด่นและซ่อมเสริมจุดอ่อนของนักศึกษาแต่ละคน ในเวลาเดียวกันนักศึกษาต้องเรียนรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเพื่อใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการเรียนรู้ นักศึกษาควรได้รับการสนับสนุนให้เรียนรู้จากกันและกัน

5. ทิศทางการพัฒนานักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต

ทิศทางการพัฒนานักศึกษา 7 ประการ ของ ชิกเคอร์ริง (Chickering 's Seven Vectors of Student Development, 1993)

การพัฒนานิสิตนักศึกษาสามารถทำได้หลายรูปแบบ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้เป็นจำนวนมาก ชิกเคอร์ริงได้สังเคราะห์ผลการวิจัยดังกล่าวและได้นำเสนอผลการสังเคราะห์ว่า เมื่อนักศึกษาเข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ควรจะได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ 7 ประการ (Seven Vectors of Student Development) ดังต่อไปนี้

1. **การพัฒนาสมรรถภาพ (Achieving Competence)** ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา นักศึกษาควรจะได้รับพัฒนาทางด้านสติปัญญา ทางด้านร่างกาย ทักษะ และทางด้านสังคมตลอดจนทางด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น สิ่งเหล่านี้เป็นการพัฒนาทางด้านสมรรถภาพของนักศึกษา สมรรถภาพทางสติปัญญามีความสำคัญมากที่สุดเพราะพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ จะขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางด้านสติปัญญา นอกจากนั้นควรให้ความสำคัญต่อสมรรถภาพทางด้านสัมพันธภาพกับผู้อื่นด้วยเช่นกัน .

2. **การจัดการทางด้านอารมณ์ (Managing Emotion)** นักศึกษาที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในวัยที่เป็นระยะต่อเนืองระหว่างวัยเด็กและผู้ใหญ่ จึงมีความสับสนในด้านสถานการณ์ของตน มีอารมณ์แปรปรวน มักจะมีความก้าวร้าวและไวต่อความรู้สึก ดังนั้นในระหว่างที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา นักศึกษาควรได้รับการฝึกฝนให้มีการควบคุมอารมณ์ของตนเองและเคารพอารมณ์ของผู้อื่น มีการแสดงออกอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ไม่เอาแต่ใจตนเอง และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3. **พัฒนาความคล่องตัวไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน (Moving Through Autonomy Towards Interdependence)** การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่ให้อิสระแก่นักศึกษาในการเลือกเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ และในการเลือกทำกิจกรรมที่สนใจ ซึ่งนักศึกษาสามารถตัดสินใจเองได้และสามารถควบคุมการใช้จ่ายส่วนตัวได้ นักศึกษาจึงมีความเป็นตัวของตัวเองสูง แต่ในสภาพความเป็นจริง ไม่มีผู้ใดสามารถอยู่ในสังคมได้โดยลำพัง ดังนั้นนักศึกษาควรจะได้เรียนรู้ในการพึ่งพาตนเอง และการพึ่งพาผู้อื่นแบบมีวุฒิภาวะ

4. **การสร้างเอกลักษณ์ของตน (Establishing Identity)** การสร้างเอกลักษณ์ส่วนบุคคลขึ้นอยู่กับพัฒนาสมรรถนะ อารมณ์และความมีเสถียรภาพในตัวเอง นักศึกษาต้องแสดงออกอย่างชัดเจนในเรื่องต่าง ๆ เช่น บุคลิกทางด้านร่างกาย บทบาททางเพศที่ถูกต้องและพฤติกรรมอันเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น นักศึกษาต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง และมีบุคลิกเฉพาะตัวซึ่งค่อย ๆ ได้รับการพัฒนาขึ้นในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา และจะติดตัวไปเมื่อสำเร็จการศึกษา

5. **พัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ (Developing Mature Interpersonal Relationships)** เมื่อนักศึกษาพัฒนาเอกลักษณ์ของตนแล้ว นักศึกษาจะต้องพัฒนาความสามารถในด้านสัมพันธภาพกับผู้อื่น นักศึกษาจะต้องรู้จักเลือกคบเพื่อน ยอมรับคนที่มีความแตกต่างไปจากตน มีความอดทนและเป็นมิตรกับคนที่มีความแตกต่างทางด้านความเชื่อ ความคิด วัฒนธรรม และเชื้อชาติ

6. การพัฒนาเป้าหมายให้ชัดเจน (Developing Purpose) การพัฒนาสมรรถภาพเอกลักษณ์เฉพาะตน และสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น นำไปสู่ทิศทางที่ชี้ถึงอนาคตและจุดประสงค์ของนักศึกษา นักศึกษาต้องพัฒนาเป้าหมายในชีวิตในด้านอาชีพ สถานะทางสังคม การมีครอบครัว และพัฒนาอุดมการณ์ของตน สิ่งเหล่านี้ต้องได้รับการพัฒนาให้กระจ่างชัดในระหว่างที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อการเรียนรู้จะเป็นไปอย่างมีจุดหมาย

7. การพัฒนาด้านคุณธรรม (Developing Integrity) พัฒนาการทางด้านคุณธรรมจะทำให้ นักศึกษามีความศรัทธา ค่านิยม อุดมการณ์ ความคิด และความเชื่อที่ถูกต้อง สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพล ในการกำหนดพฤติกรรมของนักศึกษา ในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา นักศึกษาอาจจะปฏิเสธความเชื่อหรือความศรัทธาที่มีมาแต่เดิม และสร้างความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยมและ อุดมการณ์ใหม่ ซึ่งนักศึกษาจะยึดถือเป็นหลักในการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต นอกจากนั้น นักศึกษายังต้องสามารถยอมรับและเคารพความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยมและอุดมการณ์ของผู้อื่นซึ่งอาจจะมีความแตกต่างไปจากของตน

สรุปทิศทางการพัฒนานักศึกษาได้ดังนี้ทิศทางการพัฒนานักศึกษาที่ซิกเคอร์ริงได้นำเสนอ ทั้ง 7 ประการดังกล่าวมาแล้ว มีจำนวน 4 ประการที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์กัน การร่วมมือกัน การยอมรับความแตกต่าง และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาสมรรถภาพ (Achieving Competence) ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา อยู่ในสถาบันอุดมศึกษา นักศึกษาควรจะได้รับการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ทางด้านร่างกาย ทักษะและทางด้านสังคมตลอดจนทางด้านสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น

2. การจัดการทางด้านอารมณ์ (Managing Emotion) นักศึกษาควรได้รับการฝึกฝนให้มีการควบคุมอารมณ์ของตนเองและเคารพอารมณ์ของผู้อื่น มีการแสดงออกอย่างถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ไม่เอาแต่ใจตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3. พัฒนาความคล่องตัวไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน (Moving Through Autonomy Towards Interdependence) ในสภาพความเป็นจริง ไม่มีผู้ใดสามารถอยู่ในสังคมได้โดยลำพัง ดังนั้นนักศึกษาควรจะได้เรียนรู้ในการพึ่งพาตนเอง และการพึ่งพาผู้อื่นแบบมีวุฒิภาวะ

4. พัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ (Developing Mature Interpersonal Relationships) นักศึกษาจะต้องรู้จักการยอมรับคนที่มีความแตกต่างไปจากตน มีความอดทนและเป็นมิตรกับคนที่มีความแตกต่างทางด้านความเชื่อ ความคิด วัฒนธรรมและเชื้อชาติ

6. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนและการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

จุดประสงค์หลักของการเรียนการสอนคือ การช่วยผู้เรียนในการแสวงหาข้อมูล แนวคิด ค่านิยม วิธีการคิดหาเหตุผล วิธีการแสดงความคิดเห็นของตนเองและวิธีการเรียนรู้ ในกระบวนการเรียนรู้ผู้เรียนจะค่อย ๆ สะสมความรู้และทักษะที่ใช้ในการเรียนรู้ ผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการเรียนการสอนคือ การเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนรู้ เพื่อผู้เรียนจะมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเป็นผู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลและแนะนำวิธีการต่าง ๆ ที่จำเป็น หน้าที่หลักของการสอนคือการสร้างผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (Joyce & Weil, 1996) ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องหาวิธีการต่าง ๆ ในการส่งถ่ายความรู้ไปยังผู้เรียน จึงทำให้เกิดรูปแบบการเรียนการสอนหลายรูปแบบตั้งแต่รูปแบบที่มีความเรียบง่าย ไปจนถึงรูปแบบที่มียุทธวิธีที่ซับซ้อน รูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันออกไป บางรูปแบบสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างแพร่หลาย บางรูปแบบมีความเฉพาะเจาะจงสูง สามารถนำไปใช้ได้กับการเรียนการสอนในบางสาขาวิชานั้น นักการศึกษาหลายท่านได้รวบรวม และจำแนกรูปแบบการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ ไว้ดังนี้

6.1 รูปแบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาของ ดันคินและบาร์เนส (Dunkin & Barnes, 1986) ดันคินและบาร์เนส ได้ศึกษารูปแบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาและได้แบ่งรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวออกเป็น 2 วิธีการใหญ่ ๆ คือ

6.1.1. วิธีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction method) คือวิธีการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนโดยการสื่อสารกัน รูปแบบการเรียนการสอนประเภทนี้ได้แก่

การบรรยาย (lecturing) เป็นวิธีการสอนที่นิยมใช้ในระดับอุดมศึกษาทั่วโลกมากที่สุดเพราะเป็นวิธีการสอนที่เก่าแก่เริ่มใช้ในมหาวิทยาลัยตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 5 การบรรยายตรงกับภาษาอังกฤษว่า "lecture" ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละติน "lectare" หมายถึงการอ่านออกเสียง (Brown, 1989 cited in Clark & Neave, 1992) การสอนวิธีนี้เน้นการส่งถ่ายความรู้ และ

ประสบการณ์ของอาจารย์ให้นักศึกษาโดยการอธิบายเนื้อหาวิชา อาจจะเป็นการบรรยายล้วน บรรยายโดยมีอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ประกอบการบรรยาย หรือมีการสาธิตประกอบการบรรยาย การบรรยายเป็นวิธีการสอนที่เกิดผลดีสำหรับการเรียนรู้สาระที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง (Kulik & Kulik, 1979 cited in Clark & Neave, 1992)

การอภิปราย (Small Group Discussions) การเรียนการสอนโดยการอภิปราย ใช้ได้ผลดีกับกลุ่มผู้เรียนตั้งแต่ 5-25 คน การแบ่งกลุ่มสำหรับการอภิปรายมีหลายวิธี วิธีที่ไม่เป็นทางการมากที่สุดคือ “buzz group” ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันชั่วคราว เพื่ออภิปรายประเด็นใด ประเด็นหนึ่งที่เป็นประเด็นปัญหาจากการบรรยายในชั้นเรียน ตามปกติการอภิปรายแบบ “buzz group” มิได้มีการเตรียมการล่วงหน้ามาก่อน การอภิปรายที่เป็นทางการได้แก่ การสัมมนา มักจะ ใช้มากในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา โดยผู้ร่วมสัมมนา 1 หรือ 2 คนเป็นผู้นำเสนอ ประเด็นที่สนใจ แล้วเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมสัมมนาอื่น ๆ แสดงความคิดเห็น การสอนด้วยวิธีการอภิปรายทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีการแบ่งปันความรู้ ความคิด และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

การฝึกปฏิบัติ (Laboratory Teaching) คือการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ความรู้หรือเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากชั้นเรียนไปใช้ในสภาพจริง โดยการฝึกฝนและลงมือทำตามหลักการที่ได้เรียนจากในชั้นเรียน เช่นการสาธิต การทดลอง การฝึกงาน การศึกษานอกสถานที่ การค้นคว้าในห้องทดลอง เป็นต้น วิธีการเรียนการสอนนี้ใช้มากในรายวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ และสามารถนำไปใช้กับวิชาอื่น ๆ ได้เช่นเดียวกัน เพราะการเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติ เป็นวิธีการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาสาระของวิชาได้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เนื้อหาสาระที่มีความซับซ้อนมาก จนมีอาจอธิบายให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ด้วยวิธีบรรยาย เพียงอย่างเดียว

การสอนในคลินิก (Clinical Teaching) คือการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในสภาพตามธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้สาระที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่นในการเรียนการสอนด้านการแพทย์ ทันตกรรม การพยาบาล การบำบัดทางกาย และงานด้านสังคม การเรียนการสอนในคลินิกเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประยุกต์ความรู้ในด้านข้อเท็จจริง หลักการและทฤษฎีเข้ากับสภาพจริงที่ได้สังเกตและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้นในคลินิก โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ การเรียนในคลินิกทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน มีการฝึกทักษะการแก้ปัญหา และได้สัมผัสกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงด้วยตัวเอง

การสอนเป็นทีม (Team Teaching) คือการสอนโดยกลุ่มอาจารย์ ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป สอนนักศึกษาในกลุ่มเดียวกัน ในเวลาเดียวกันโดยมุ่งสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ร่วมกันตั้ง

ไว้ การสอนเป็นทีมเริ่มใช้ในการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ก่อน จากนั้นจึงมีการนำวิธีการสอนเป็นทีมมาใช้ในระดับอุดมศึกษา มีการทำวิจัยหลายฉบับเพื่อเปรียบเทียบผลของการสอนเป็นทีมกับการสอนเดี่ยวพบว่า ผู้เรียนและผู้สอนมีความพึงพอใจในวิธีการสอนเป็นทีมมากกว่าการสอนเดี่ยว (Dunkin & Barnes, 1986)

การสอนโดยเพื่อนร่วมชั้น (Peer Teaching) คือการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้นเช่น การอภิปรายโดยมีนักศึกษาเป็นผู้นำการอภิปราย ตั้งแต่การนำเสนอประเด็นและการสรุป ทั้งนี้ผู้สอนเป็นผู้วางแผนการสอนตั้งแต่การวางเค้าโครงรายวิชาและจัดรูปแบบกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นผู้เลือกนักศึกษาที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อทำหน้าที่สอน การเรียนการสอนวิธีนี้ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยเฉพาะนักศึกษาที่ต้องทำหน้าที่สอน ส่วนผู้เรียนที่ถูกสอนจะรู้สึกผ่อนคลาย ไม่มีความเครียดหรือความกดดัน การให้นักศึกษาเป็นผู้สอนทำให้นักศึกษาในชั้นเรียนมีความกล้าในการถามในสิ่งที่ยังไม่เข้าใจ

6.1.2. วิธีการส่วนบุคคล (individualized method) วิธีการสอนนี้มีจุดเน้นสำคัญที่เอกสารประกอบการเรียนที่จัดเตรียมไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ มีระเบียบและขั้นตอนที่ชัดเจนสาระวิชามักจะถูกแบ่งออกเป็นตอน ๆ โดยระบุจุดประสงค์ของการเรียนในแต่ละตอนอย่างชัดเจน มีการทดสอบบ่อยครั้ง เพื่อผู้สอนจะมีโอกาสให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ มักจะมีการใช้อุปกรณ์การสอนที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เครื่องเล่นเทป เครื่องฉายภาพยนตร์ หรือคอมพิวเตอร์ ซึ่งจัดเตรียมไว้เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ส่วนบุคคล วิธีการเรียนการสอนนี้ผู้เรียนมีส่วนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าผู้สอน วิธีการเรียนส่วนบุคคลได้แก่

แผนของเคลเลอร์หรือ PSI (Keller Plan or Personalized System of Instruction) ระบบการเรียนการสอนนี้พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ.1965 โดยนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน 2 คน คือ เคลเลอร์ และเชอร์แมน (Fred Keller and J. Gilmour Sherman) และนักจิตวิทยาชาวบราซิล 2 คนคือ โบริ และแอซซี (Carolina Bori and Rodolfo Azzi) การเรียนการสอนวิธีนี้ผู้สอนเป็นผู้เลือกและจัดเอกสารประกอบการเรียน เขียนแนวทางเพื่อแนะนำวิธีการศึกษา และออกข้อสอบ ผู้สอนจะบรรยายเนื้อหาวิชาเพียง 6 ครั้งต่อภาคการศึกษา นอกจากนั้นผู้เรียนต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเรียนการสอนวิธีนี้ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนมากขึ้นจากการที่ต้องค้นคว้าด้วยตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้เนื้อหาวิชาอย่างกว้างขวางและสามารถจดจำเนื้อหาวิชาได้ดี ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

การเรียนการสอนตามรูปแบบที่วางไว้ (Programmed Instruction) คือวิธีการเรียนรู้โดยผ่านทางเอกสารและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จัดไว้อย่างมีระบบส่วนใหญ่เป็นแบบเรียนสำเร็จรูป มีเนื้อหาสาระจบภายในหนึ่งตอน นักศึกษาสามารถจัดเวลาในการเรียนได้ด้วยตัวเอง อาจารย์เป็นผู้เลือกเนื้อหาวิชา เตรียมเอกสารประกอบการเรียน เขียนคำแนะนำในการศึกษาและเตรียมแบบทดสอบ รูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้ นักศึกษาต้องช่วยเหลือตัวเองมากที่สุด ผู้สอนทำหน้าที่ให้ข้อมูลป้อนกลับหลังจากที่ผู้เรียนได้ศึกษาจบในแต่ละตอน มีการใช้วิธีการสอนแบบนี้อย่างแพร่หลาย ในสาขาวิชาต่าง ๆ บางครั้งมีการใช้อุปกรณ์การสอนเช่นคอมพิวเตอร์ ในการส่งถ่ายข้อมูลแต่ส่วนใหญ่ข้อมูลจะถูกจัดทำในรูปเอกสาร

การเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ (Computer-Based Instruction) การเรียนการสอนวิธีนี้มีลักษณะคล้ายกับการเรียนตามแผนที่วางไว้ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้สามารถบรรจุข้อมูล วิธีการประเมินผล และการวิเคราะห์ผลการเรียนของนักศึกษาแต่ละคน ซึ่งไม่สามารถทำได้ด้วยวิธีอื่น โปรแกรมการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ในระดับอุดมศึกษาที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดคือ PLATO (Programmed Logic for Automated Teaching Operations) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 โปรแกรมนี้ได้บรรจุข้อมูลที่ใช้ในการเรียนอย่างครบถ้วน และยังมีข้อมูลเกี่ยวกับระบบการจัดการอยู่ในหน่วยความจำ ซึ่งอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล การกู้ข้อมูลกลับคืน และยังสามารถวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนบันทึกไว้ เมื่อมีการตอบสนองต่อบทเรียนหน่วยใดหน่วยหนึ่ง นอกจากนั้นโปรแกรมนี้อย่างเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาระบบย่อยที่สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะได้อีกด้วย การใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนทำให้ใช้เวลาการเรียนการสอนน้อยลงกว่าการเรียนการสอนโดยวิธีปกติ

การเรียนการสอนโดยการใช้อุปกรณ์โสต (Audio-Tutorial Instruction) คือการเรียนการสอนผ่านทางอุปกรณ์โสตเช่น เครื่องเล่นเทป เครื่องเล่นซีดี เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องฉายสไลด์ เป็นต้น การเรียนการสอนวิธีนี้ผู้เรียนจะมีสถานที่เรียนเป็นสัดส่วนเฉพาะตัว และสามารถเลือกใช้อุปกรณ์โสตที่จัดเตรียมไว้ตามความต้องการ ผู้เรียนจะได้รับเอกสารแนะนำวิธีการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว โดยผู้สอนจะจัดเตรียมเนื้อหาวิชาไว้ล่วงหน้าโดยการบันทึกเสียงอุปกรณ์โสต การเรียนการสอนโดยวิธีนี้ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเลือกเวลาเรียนได้ตามความสะดวก และเป็นการทำงานของผู้สอนอีกด้วย

การเรียนการสอนโดยการใช้ทัศนูปกรณ์ (Visual-Based Instruction) พัฒนาการของเครื่องเล่นวีดิทัศน์ขนาดเล็ก ส่งผลต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก มีการนำเครื่องบันทึกวีดิทัศน์มาใช้ในการเรียนการสอนสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างเกิดผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

วิชาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถทบทวนทักษะการปฏิบัติได้ในทันที โดยเห็นรายละเอียดของกระบวนการปฏิบัติทุกขั้นตอน สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยการเปิดซ้ำได้หลายครั้งเท่าที่ต้องการ ทัศนูปกรณ์ที่ใช้มากได้แก่ ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ มัลติมีเดีย(การผสมผสานระหว่างอุปกรณ์โสตหลายชนิดเช่น แผ่นสไลด์ แผ่นฟิล์ม ภาพยนตร์) โทรทัศน์วงจรปิด และวีดิทัศน์ ยิ่งมีการพัฒนาทัศนูปกรณ์เหล่านี้ให้ทันสมัยมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งทำให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

6.2 รูปแบบการเรียนการสอนของจอยซ์ และเวลล์ (Joyce & Weil, 1996)

จอยซ์ และ เวลล์ ได้รวบรวมรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เอื้อให้ผู้เรียนบรรลุความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน รูปแบบการเรียนการสอนทั้งหมดที่ จอยซ์ และเวลล์ รวบรวมขึ้น เป็นรูปแบบการสอนที่มีจุดเริ่มต้นจากปรัชญาการเรียนการสอน มีความเป็นมาและเหตุผลที่ชัดเจน นอกจากนั้นยังได้มีการนำรูปแบบการเรียนการสอนเหล่านั้นไปทดลองใช้หลายครั้ง ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน เพื่อเป็นการยืนยันว่ารูปแบบการเรียนการสอนเหล่านั้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอย่างได้ผล รูปแบบการเรียนการสอนบางรูปแบบ มีผลการวิจัยรองรับพอสมควร บางรูปแบบมีผลการวิจัยรองรับเป็นจำนวนมาก (Joyce & Weil, 1996) จอยซ์ และ เวลล์ ได้จำแนกรูปแบบการเรียนการสอนเหล่านั้นออกเป็นกลุ่ม ตามคุณลักษณะของแต่ละรูปแบบ ในการนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่จำแนกโดย จอยซ์ และเวลล์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทางด้านสังคม (The Social Family) อย่างละเอียด เนื่องจากเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ส่วนรูปแบบการเรียนการสอนอื่น ๆ จะกล่าวพอสังเขป เพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนในภาพรวม

จอยซ์ และ เวลล์ ได้แบ่งรูปแบบการเรียนการสอนออกเป็น 4 ประเภทดังต่อไปนี้

6.2.1 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทางด้านสังคม (The Social Family)

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทางด้านสังคม เกิดขึ้นจากความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติความเป็นอยู่และวิธีการเรียนรู้ของมนุษย์ รูปแบบการเรียนการสอนประเภทนี้เน้นธรรมชาติของสังคม วิธีการที่คนในสังคมเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมตลอดจนความเชื่อที่ว่า การมีปฏิสัมพันธ์และการร่วมมือกันระหว่างคนในสังคมก่อให้เกิดพัฒนาการด้านบุคลิกภาพส่วนบุคคล ซึ่งส่งผลให้สังคมเป็นสังคมที่มี

คุณภาพและยังเป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้านวิชาการอีกด้วย นักทฤษฎีสังคมหลายท่านได้พัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างได้ผล

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทางด้านสังคมที่นิยมใช้ได้แก่

การเรียนรู้แบบหุ้นส่วน (Partners in Learning) รูปแบบการเรียนการสอนนี้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน มีทัศนคติในทางบวกต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน การกำหนดให้ผู้เรียนจับคู่เพื่อเรียนรู้ร่วมกัน เป็นรูปแบบที่ง่ายที่สุด ของการทำงานร่วมกัน ดังนั้นการกำหนดให้ผู้เรียนจับคู่เรียน จึงเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการ เริ่มต้นการเรียนรู้แบบหุ้นส่วน ในขณะที่เดียวกันงานที่มอบหมายให้ทำควรจะเป็นงานที่ไม่ยาก เกินไป การเริ่มต้นเช่นนี้เป็นการปูพื้นฐานที่ดีแก่ผู้เรียนเพื่อเตรียมพร้อมในการเรียนรู้แบบหุ้นส่วนที่ ซับซ้อนขึ้น หลังจากนั้นผู้สอนสามารถกำหนดขนาดของกลุ่มให้ใหญ่ขึ้น และให้งานที่มีความ ซับซ้อนมากขึ้น อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยเป็นจำนวนมาก สามารถสรุปได้ว่ากลุ่มที่มีขนาด เหมาะสมที่สุดคือกลุ่มขนาด 4 – 5 คน

ขั้นตอนในการเรียนรู้แบบหุ้นส่วนได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 จัดให้ผู้เรียนเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทาย โดยผู้สอนอาจจะสร้างสถานการณ์ จำลอง หรือตั้งคำถามที่ต้องการคำตอบ ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในการแสวงหา คำตอบหรือการแก้ไขปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น เพื่อตอบสนองสิ่งที่ได้รับการท้าทาย ในช่วงนี้ผู้สอนควรจะชี้ให้ผู้เรียนเห็นความแตกต่าง และความหลากหลายในความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 3 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรวบรวมความคิด และจัดระเบียบวิธีการศึกษา เช่น การ นิยามปัญหาให้ชัดเจน การทำความเข้าใจกับคำสั่งที่ได้รับ การแบ่งภาระงานออกเป็นส่วน ๆ

ขั้นตอนที่ 4 ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า โดยใช้ทั้งวิธีการศึกษาค้นคว้าส่วนตัว และการศึกษา ค้นคว้าเป็นกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 5 ผู้เรียนวิเคราะห์สิ่งที่ได้ศึกษาค้นคว้าร่วมกัน และหาข้อสรุปซึ่งเห็นความ คิดเห็นของกลุ่ม

ตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอน ผู้สอนทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา คอยอำนวยความสะดวก สะดวกในทุกเรื่อง และสังเกตการณ์การทำงานกลุ่ม หากกลุ่มใดมีปัญหา ผู้สอนต้องพร้อมที่จะ เข้าไปช่วยเหลือในทันที เพื่อการทำงานกลุ่มจะเป็นไปอย่างราบรื่น

รูปแบบการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้แบบหุ้นส่วน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ด้านวิชาการ การบูรณาการทางสังคม และการเรียนรู้กระบวนการทางสังคมเข้าด้วยกัน จากผลการวิจัยเป็นจำนวนมากพบว่า สามารถใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้กับรายวิชาต่าง ๆ ได้ทุกรายวิชา และใช้ได้กับผู้เรียนทุกกลุ่มอายุ รูปแบบการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้แบบหุ้นส่วนทำให้เกิดประสิทธิผลที่ดีเยี่ยมทางด้านความรู้ทางวิชาการ การเรียนรู้กระบวนการทางสังคม และยังทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติในทางบวกต่อกัน ยอมรับความแตกต่างเรียนรู้ในการพึ่งพาและการแลกเปลี่ยน และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม (Joyce & Weil, 1996)

การแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing) การเรียนการสอนโดยการให้บทบาทสมมุติ คือการจัดการกับปัญหาโดยการแสดงบทบาทที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง หลังจากการแสดง มีการอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป การเรียนการสอนแบบนี้ ผู้เรียนส่วนหนึ่งเป็นผู้แสดงบทบาท ผู้เรียนอีกส่วนหนึ่งเป็นผู้สังเกตการณ์ ผู้แสดงมีโอกาสสะท้อนความคิด ความรู้สึกของบุคคลในตัวละครซึ่งไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริงของผู้แสดง เป็นการนำเอาใจเขามาใส่ใจเรา ในขณะที่เดียวกันผู้สังเกตการณ์ได้รับรู้ความคิด ความรู้สึก และมีอารมณ์ร่วมกับนักแสดง สิ่งนี้ทำให้ผู้เรียนทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นผู้แสดง หรือผู้สังเกตการณ์ มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือการหาข้อสรุป

รูปแบบการเรียนการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติ มีแนวคิดมาจากความจริงที่ว่าบุคคลแต่ละคนย่อมมีวิธีคิดและวิธีปฏิบัติแบบเฉพาะตัวในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น หรือในกรวางตัวในสถานการณ์ใด ๆ และมีมีโนทัศน์ที่ชัดเจนต่อความเป็นตัวของตัวเอง แนวคิดและวิธีการปฏิบัติที่มีต่อคนอื่นและตัวเอง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และการตัดสินใจในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ สิ่งนี้ทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงบทบาทต่าง ๆ กันออกมา ในบางครั้งบุคคลบางคนไม่พอใจกับบทบาทที่เป็นอยู่ของตน และเกิดการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องต่อทัศนคติและความรู้สึกของผู้อื่นเนื่องจากไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง และไม่เข้าใจบทบาทของผู้อื่น ดังนั้นการที่บุคคลจะเข้าใจในบทบาทของตนและของผู้อื่นอย่างถ่องแท้ จำเป็นจะต้องรับรู้บทบาทต่าง ๆ ในสังคมมีอะไรบ้างและรู้ว่าควรจะเล่นบทบาทนั้นอย่างไร วิธีการที่ทำให้เกิดความเข้าใจในบทบาทต่าง ๆ คือการสมมุติว่าตนเองเป็นบุคคลอื่น และเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดประสบการณ์ใกล้เคียงกับความเป็นจริง พยายามคิดและรู้สึกเสมือนหนึ่งว่าเป็นบุคคลนั้นจริง ๆ การแสดงบทบาทสมมุติจึงเป็นเครื่องมือที่ดีสำหรับผู้เรียน ในการเข้าใจบทบาท ความคิด และความรู้สึกของผู้อื่นการแสดงบทบาทสมมุติทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทที่แตกต่างกัน เข้าใจความคิดและ

ความรู้สึกรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งก่อให้เกิดการยอมรับในความแตกต่างของซึ่งกันและกัน และเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น

ขั้นตอนในการเรียนรู้โดยการแสดงบทบาทสมมติได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 อุ่นเครื่อง กำหนดปัญหาหรือสถานการณ์ที่เป็นประเด็นชัดเจน อธิบายวิธีการและจุดประสงค์ของการแสดงบทบาทสมมติให้ผู้เรียนเข้าใจ

ขั้นตอนที่ 2 เลือกผู้เข้าร่วมกิจกรรม วิเคราะห์บทบาทต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัญหา หรือประเด็นที่ต้องการศึกษาและเลือกผู้แสดง

ขั้นตอนที่ 3 การจัดเวทีการแสดง กำหนดแนวทางการแสดงกำหนดบทบาทของนักแสดง และศึกษาแบบเจาะลึกในประเด็นที่ต้องการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การเตรียมสำหรับผู้สังเกตการณ์ กำหนดสิ่งที่ผู้สังเกตการณ์จะต้องทำ ตัดสินว่าสิ่งใดควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ

ขั้นตอนที่ 5 การแสดง เริ่มแสดงบทบาทสมมติโดยอาจจะแสดงจนจบตอน หรือมีการพักระหว่างตอนก็ได้ ตามความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 6 การอภิปรายและประเมินผล ทบทวนสิ่งที่ได้แสดงไป อภิปรายในประเด็นหลัก ๆ แก้ไขปรับปรุงการแสดง

ขั้นตอนที่ 7 การแสดงซ้ำ แสดงบทบาทสมมติอีกครั้งหนึ่งตามที่ได้ปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 8 การอภิปรายและประเมินผล ทบทวนสิ่งที่ได้แสดงไป อภิปรายในประเด็นหลัก ๆ เหมือนกับที่ทำในขั้นตอนที่ 6

ขั้นตอนที่ 9 แบ่งปันประสบการณ์และการประยุกต์ข้อความรู้ เชื่อมโยงสถานการณ์หรือประเด็นที่เป็นปัญหาเข้ากับประสบการณ์จริงและข้อความรู้ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติสรุปพฤติกรรมต่าง ๆ

ผลของการวิจัยเป็นจำนวนมากพบว่าการเรียนการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ เป็นวิธีการที่เกิดผลดี ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ เป็นการกระตุ้นความสนใจในบทเรียนได้ดี การใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติแม้เพียง 1 ครั้ง ต่อภาคเรียน ก็สามารถทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์เป็นอันมาก(Joyce & Weil, 1996)

การเรียนการสอนโดยการอภิปรายประเด็นปัญหา(Jurisprudential Inquiry)
รูปแบบการเรียนการสอนนี้มาจากแนวคิดที่ว่า คนในสังคมย่อมมีความคิดเห็นและมีการเรียงลำดับความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน ดังนั้นจึงมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในด้านความคิดเห็นต่าง ๆ อยู่เสมอ การแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยก

จำเป็นต้องใช้บุคคลที่มีความสามารถในการต่อรอง มีการเจรจาโดยใช้เหตุผล มีวิจารณ์ญาณและมีใจกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ขั้นตอนในการเรียนรู้โดยการอภิปรายประเด็นปัญหาได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ผู้สอนนำเสนอกรณีศึกษาหรือประเด็นปัญหาที่ต้องการให้ศึกษาโดยชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเด็นปัญหานั้น

ขั้นตอนที่ 2 ผู้เรียนสังเคราะห์ข้อเท็จจริงต่าง ๆ จากขั้นตอนที่ 1 เข้ากับค่านิยม หรือนโยบายของสังคมแล้วเลือกประเด็นที่มีความขัดแย้งกันเพื่อนำไปศึกษา อย่างลึกซึ้ง

ขั้นตอนที่ 3 ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนเองที่มีต่อประเด็นปัญหา และแสดงจุดยืนของตนต่อประเด็นปัญหานั้น

ขั้นตอนที่ 4 ผู้สอนทำหน้าที่ซักถาม เพื่อให้ผู้เรียนขยายความคิดเห็นของตน โดยการหาเหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นนั้น ผู้สอนต้องพยายามหาเหตุผลอื่น ๆ ที่ขัดแย้งกันมาได้แย้งคำตอบของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงจุดยืนที่มั่นคงของตน หรือในบางครั้งเป็นการเปลี่ยนแนวคิดของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงจุดยืน หรือความคิดเห็นของผู้เรียนให้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์จุดยืนของผู้เรียนโดยการหาเหตุผลที่เหมาะสมมาสนับสนุน สรุปจุดยืนที่ชัดเจน

รูปแบบการเรียนการสอนโดยการอภิปรายประเด็นปัญหาเหมาะสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป เพราะในการอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยความรู้ และประสบการณ์ทางสังคมพอสมควร ผู้เรียนจึงจะได้รับประโยชน์สูงสุด กระบวนการอภิปรายประเด็นปัญหาประกอบไปด้วยการนิยามที่ชัดเจน การตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งข้อเท็จจริง และการให้ความสำคัญแก่ค่านิยมของสังคม

6.2.2 การเรียนการสอนที่เน้นการส่งถ่ายข้อมูล (The Information-Processing Family) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการส่งถ่ายข้อมูล เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการคิด รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีมาตั้งแต่สมัยพลาโตและอริสโตเติล ในสมัยปัจจุบันมีนักการศึกษาหลายท่านได้รื้อฟื้นรูปแบบนี้ขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เช่น ฮิลดา ทาบ่า (Hilda Taba, 1966 cited in Joyce & Weil, 1996) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการส่งถ่ายข้อมูลแบ่งออกเป็นหลายประเภทดังต่อไปนี้

การคิดแบบจำแนก (Thinking Inductively) วิธีการเรียนรู้โดยการคิดแบบจำแนก
คือ

1. การรวบรวมมโนทัศน์ ได้แก่การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา การจำแนกข้อมูลเหล่านั้นเป็นหมวดหมู่ และการพัฒนาหมายสำคัญสำหรับข้อมูลแต่ละหมวด
2. การให้ความหมายแก่ข้อมูล ได้แก่การตีความหมาย การวินิจฉัยและการลงความเห็น
3. การประยุกต์ใช้หลักการ ได้แก่การวิเคราะห์สภาพปัญหา โดยการเชื่อมโยงเข้ากับ ข้อมูลที่มีอยู่ เพื่ออธิบายเหตุและผลที่เกิดขึ้น

การเข้าถึงมโนทัศน์ (Attaining Concepts) การสอนให้ผู้เรียนเข้าถึงมโนทัศน์ ของสิ่งต่าง ๆ สามารถทำได้โดยผู้สอนนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์ เรื่องราว รูปภาพ และอื่น ๆ ผู้เรียนตั้งข้อสังเกต โดยการเปรียบเทียบลักษณะของข้อมูลที่ได้รับ หลังจากนั้นจึง อธิบายมโนทัศน์ ให้คำนิยาม หรือตั้งกฎเกณฑ์ ตามการรับรู้ของผู้เรียน

การสืบสอบตามแนวทางวิทยาศาสตร์และการฝึกการสืบสอบ (Scientific Inquiry and Inquiry Training) รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีลักษณะคล้ายกับการวิจัย กล่าวคือมี การตั้งคำถาม หรือปัญหาที่ต้องการศึกษา แล้วใช้วิธีการที่มีระเบียบแบบแผนในการค้นหาคำตอบ ผู้สอนต้องแนะนำกระบวนการแสวงหาความรู้แก่ผู้เรียน เปิดโอกาสผู้เรียนฝึกฝนทักษะที่จำเป็น จน กระทั่งเขาสามารถสืบสอบความรู้ได้ด้วยตัวเอง

การจำ (Memorization) รูปแบบการเรียนการสอนโดยเน้นการจำสร้างขึ้นเพื่อเพิ่ม ความสามารถในการสะสมข้อมูลและการนำข้อมูลที่สะสมไว้ออกมาใช้เมื่อต้องการ ผู้เรียนที่ได้รับการ ฝึกทักษะการจำ จะมีความละเอียดอ่อน ช่างสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การสอนทักษะการจำ ทำได้โดยการเน้นความสำคัญของสาระที่ต้องการจำ และพยายามเชื่อมโยงสาระนั้นเข้ากับ มโนทัศน์ที่ผู้เรียนมีอยู่ เมื่อสามารถจำสาระที่ต้องการได้แล้วต้องมีการทบทวนอยู่เสมอเพื่อให้ ความรู้นั้นคงอยู่กับผู้เรียนตลอดไป

การใช้ความรู้ในระดับลึก (Synectics) การเรียนรู้ในระดับลึกเกิดขึ้นจากการคิด แบบสร้างสรรค์ วิธีการสอนให้ใช้ความรู้ในระดับลึกทำได้โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดในสิ่งที่แปลก ใหม่ แตกต่างไปจากที่ผู้เรียนคุ้นเคย หลังจากนั้นจึงพัฒนาความคิดแปลกใหม่นั้นให้เป็นสิ่งยอมรับ ได้ โดยการหาเหตุผลที่ตีมาสนับสนุน การเรียนการสอนรูปแบบนี้ทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความคิดที่ มากกว่าการคิดแบบพื้นฐาน

การเรียนรู้จากการนำเสนอ (Learning from Presentation) รูปแบบการเรียน การสอนโดยการนำเสนอ มีจุดประสงค์หลักในการกระตุ้นผู้สอนในการจัดระเบียบข้อมูลที่มีอยู่เป็น

จำนวนมาก เพื่อสามารถใช้ข้อมูลเหล่านั้นอย่างมีความหมาย และเพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด ผู้สอนทำหน้าที่รวบรวม จัดระเบียบเนื้อหาวิชา ตลอดจนจัดกิจกรรมที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ ผู้สอนส่งถ่ายความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยการบรรยาย การกำหนดให้ผู้เรียนอ่านเอกสารประกอบการเรียน และการให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ รูปแบบการเรียนการสอนนี้เน้นพัฒนาการด้านพุทธิพิสัยของผู้เรียน

6.2.3. การเรียนการสอนที่เน้นปัจเจกบุคคล (The Personal Family) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาการส่วนบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบูรณาการความรู้สึก ความคิด และเอกลักษณ์เฉพาะตัว การเรียนการสอนประเภทนี้ได้แก่

การสอนโดยไม่มีการชี้นำ (Nondirective Teaching) รูปแบบการสอนโดยไม่มีการชี้นำเป็นการเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ได้แก่ การยอมรับบุคลิกภาพของผู้เรียน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนเป็นเสมือนหุ้นส่วนของกันและกัน ผู้สอนทำหน้าที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ ความต้องการ และค่านิยมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของตนเองได้

6.2.4 การเรียนการสอนที่เน้นระบบพฤติกรรม (The Behavioral System Family)

รูปแบบการเรียนการสอนนี้เน้นการใช้ประโยชน์จากความสามารถของมนุษย์ ในการปรับพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ได้แก่

การสอนโดยตรง (Direct Instruction) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่นิยมใช้มากนักแต่เป็นรูปแบบที่มีความสำคัญ รูปแบบการสอนโดยตรงเน้นการให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียนโดยไม่มีการจัดกิจกรรมอื่นใดเสริมการเรียน ในเวลาเรียนไม่มีการพูดถึงเรื่องส่วนตัว หรือการแสดงความรู้สึก จุดมุ่งหมายหลักของรูปแบบการเรียนการสอนนี้ คือการใช้เวลาในการศึกษา เนื้อหาสาระด้านวิชาการอย่างเต็มที่

การเรียนรู้จากสิ่งเร้า (Learning from Simulations) มีการใช้สิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้มานานกว่า 30 ปี รูปแบบการเรียนการสอนนี้ทำได้โดยผู้สอนนำเสนองานให้แก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนต้องตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับการเสนอนั้น ผู้เรียนจะค่อย ๆ เรียนรู้ทักษะ และมโนทัศน์ต่าง ๆ ตามลำดับเริ่มจากสิ่งที่ย่าง ไปสู่สิ่งที่สลับซับซ้อนขึ้น ผู้สอนทำหน้าที่ดูแลให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนได้ดังนี้ รูปแบบการเรียนการสอนคือวิธีการส่งถ่ายความรู้ไปยังผู้เรียน ซึ่งมีหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ตลอดจนเน้นการมีส่วนร่วม และการร่วมมือในการแสวงหาความรู้ เกิดขึ้นจากความเชื่อที่ว่า การมีปฏิสัมพันธ์และการร่วมมือกันระหว่างคนในสังคมก่อให้เกิดพัฒนาการด้านบุคลิกภาพส่วนบุคคล ซึ่งส่งผลให้สังคมเป็นสังคมที่มีคุณภาพและยังเป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้านวิชาการอีกด้วย รูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวได้แก่

การอภิปราย (Small Group Discussions) คือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สารที่นำมาอภิปรายอาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความขัดแย้งในด้านความคิดเห็น การสอนแบบอภิปรายประเด็นปัญหาเป็นการฝึกให้ผู้เรียนแก้ไขปัญหาที่มีความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยก เพราะมีการเจรจาโดยใช้เหตุผล มีวิจารณ์ญานและมีใจกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

การสอนในคลินิก (Clinical Teaching) คือการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประยุกต์ความรู้ในด้านข้อเท็จจริง หลักการและทฤษฎีเข้ากับสภาพจริงที่ได้สังเกตและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้นในคลินิก โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน มีการฝึกทักษะการแก้ปัญหา และได้สัมผัสกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงด้วยตัวเอง

การเรียนรู้แบบหุ้นส่วน (Partners in Learning) รูปแบบการเรียนการสอนนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน มีทัศนคติในทางบวกต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มเล็ก การเรียนการสอนแบบนี้เป็นการผสมผสานการเรียนรู้ด้านวิชาการ และการเรียนรู้กระบวนการทางสังคมเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิชาการที่ดีเยี่ยม การเรียนรู้ทักษะกระบวนการทางสังคม และยังทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติในทางบวกต่อกัน ยอมรับความแตกต่าง เรียนรู้ในการฟังและการแลกเปลี่ยน และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมอีกด้วย (Joyce & Weil, 1996)

การแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing) คือการเรียนรู้โดยการแสดงบทบาทที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง รูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้เกิดขึ้นจากแนวคิดที่ว่า บางครั้งบุคคลบางคนไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง และไม่เข้าใจบทบาทของผู้อื่น ทำให้เกิดความขัดแย้งต่าง ๆ ขึ้น ดังนั้นวิธีการที่ทำให้เกิดความเข้าใจในบทบาทต่าง ๆ คือการสมมุติว่าตนเองเป็นบุคคลอื่น และเข้าไปอยู่

ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดประสบการณ์ใกล้เคียงกับความเป็นจริง พยายามคิดและรู้สึกเหมือนหนึ่งว่าเป็นบุคคลนั้นจริง ๆ การแสดงบทบาทสมมติจึงเป็นเครื่องมือที่ดีสำหรับผู้เรียน ในการเข้าใจบทบาทที่แตกต่างกัน เข้าใจความคิด และความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งก่อให้เกิดการยอมรับในความแตกต่างของซึ่งกันและกัน และเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นการนำเอาใจเขามาใส่ใจเรา การแสดงบทบาทสมมติทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ และยังเป็นการกระตุ้นความสนใจในการเรียนได้เป็นอย่างดี (Joyce & Weil, 1996)

การสอนเป็นทีม (Team Teaching) คือการสอนโดยกลุ่มอาจารย์ ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป สอนนักศึกษากลุ่มเดียวกันในเวลาเดียวกัน โดยมุ่งสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ร่วมกันตั้งไว้ การเรียนการสอนแบบนี้ทำให้เกิดการร่วมมือเป็นอย่างดีระหว่างผู้สอน และก่อประโยชน์เป็นอย่างมากต่อผู้เรียน (Dunkin & Barnes, 1986)

การสอนโดยเพื่อนร่วมชั้น (Peer Teaching) คือการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้นเช่น การอภิปรายโดยมีนักศึกษาเป็นผู้นำการอภิปราย ตั้งแต่การนำเสนอประเด็นและการสรุป โดยมีผู้สอนเป็นผู้แนะนำ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอและกิจกรรมที่ทำร่วมกัน การเรียนการสอนวิธีนี้ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยเฉพาะนักศึกษาที่ต้องทำหน้าที่สอน

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการแสวงหาความรู้โดยปัจเจกบุคคลที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือการส่งถ่ายความรู้ที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง รูปแบบการเรียนการสอนเหล่านี้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในสาระที่ต้องการ แต่ไม่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ทั้งยังไม่ได้เน้นการเรียนรู้กระบวนการทางสังคม รูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวได้แก่ การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ แผนของเคลเลอร์ (PSI) การเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ การเรียนการสอนตามโปรแกรมที่วางไว้ การเรียนการสอนโดยใช้อุปกรณ์โสต การเรียนการสอนโดยใช้ทัศนูปกรณ์ การคิดแบบจำแนก การเข้าถึงมโนทัศน์ การสืบสอบตามแนวทางวิทยาศาสตร์ การฝึกการสืบสอบ การจำ การใช้ความรู้ในระดับลึก การเรียนรู้จากการนำเสนอ การสอนโดยไม่มีกรชี้นำ การสอนโดยตรง และการเรียนรู้จากสิ่งเร้า

ผู้เรียนเป็นผู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ส่วนผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูล และแนะนำวิธีการต่าง ๆ ที่จำเป็น (Joyce & Weil, 1996) ดังนั้นหากจุดประสงค์ในการเรียนการสอนเน้นการเรียนรู้สาระด้านวิชาการควบคู่กับทักษะทางด้านสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กันและการร่วมมือ ควรจะเลือกใช้รูปแบบการเรียนการสอนประเภทที่ 1 หากเน้นการเรียนรู้เฉพาะสาระด้านวิชาการ และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ควรจะเลือกใช้รูปแบบการเรียนการสอนประเภทที่ 2

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

วิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือเป็นเครื่องมือในการส่งถ่ายความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ทำให้เกิดวิธีการเรียนรู้ที่ท้าทาย ได้ผลดี และทำให้สิ่งที่ได้เรียนรู้คงอยู่กับผู้เรียนได้ยาวนานกว่าการเรียนการสอนตามวิธีปกติคือการส่งถ่ายความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนด้วยวิธีการบรรยายเป็นหลัก (Planney cited in Bosworth & Hamilton, 1994)

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1987) กล่าวว่าแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบร่วมมือไม่ใช่แนวคิดใหม่ทางการศึกษา เพราะได้มีผู้นำเสนอแนวคิดนี้มาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณเริ่มจาก ทาลมุต (Talmud) กล่าวว่าการเรียนรู้เกิดจากการมีเพื่อนร่วมแสวงหาความรู้ด้วยกัน ควินทิลเลียน (Quintilian) กล่าวไว้ในตอนต้นศตวรรษที่ 1 ว่านักศึกษาเรียนรู้เพิ่มขึ้น และแตกฉานขึ้นจากการถ่ายทอดความรู้ของตนให้แก่เพื่อน และต่อมาในศตวรรษที่ 17 โคมินนิอุส (Comenius) กล่าวว่านักศึกษาได้รับประโยชน์อย่างมากทั้งจากการที่ได้สอนเพื่อนและถูกสอนโดยเพื่อน ในตอนปลายศตวรรษที่ 18 แลนคอสเตอร์ (Lancoster) และเบลล์ (Bell) ได้ใช้การสอนแบบร่วมมือในประเทศอังกฤษเป็นครั้งแรก ต่อมาแนวคิดนี้ได้แพร่ขยายไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อมีการเปิดโรงเรียนแลนคอสเตรียน (Lancostrian) ที่กรุงนิวยอร์ก ในปี ค.ศ. 1806 นับแต่นั้นมาแนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบร่วมมือได้ถูกนำไปใช้ในวงการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างแพร่หลาย ผู้ที่มีชื่อเสียงมากในการใช้วิธีการสอนแบบร่วมมืออย่างได้ผลคือ ฟรานซิส พาร์เกอร์ (Francis Parker) ต่อมาในปี ค.ศ. 1916 นักการศึกษาที่มีชื่อเสียงคือ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาว่า ชั้นเรียนควรจะเป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนโครงสร้างของสังคม และผู้เรียนควรมีโอกาสใช้ห้องเรียนเป็นห้องทดลองในการใช้ชีวิตในสังคม กล่าวคือผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้ทักษะทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนทักษะการแก้ปัญหาและอื่น ๆ ดังนั้นดิวอี้จึงได้สนับสนุนส่งเสริมให้ใช้การเรียนการสอนแบบร่วมมือในโรงเรียนทั่วไปเพราะการเรียนการสอนแบบร่วมมือสามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้เป็นอย่างดี (Arends, 1998) เป็นที่น่าเสียดายที่การเรียนการสอนเริ่มมุ่งจุดเน้นไปที่การเรียนแบบแข่งขันในตอนปลาย ค.ศ. 1930 ทำให้พัฒนาการของการเรียนการสอนแบบร่วมมือหยุดชะงักไป (Johnson & Johnson, 1987)

ในรอบ 20 ปีที่ผ่านมามีการรื้อฟื้นแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบร่วมมือขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งโดยนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงเช่น จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson) แห่ง

มหาวิทยาลัยมินิโซต้า สลาบิน (Slavin) แห่งมหาวิทยาลัยจอห์นฮอปกินส์ และชาราน (Sharan) และคณะแห่งมหาวิทยาลัยเทอวี่ฟ ประเทศอิสราเอล (Arends, 1998) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา นักวิจัยทางการศึกษา 2 กลุ่มในประเทศสหรัฐอเมริกาและ 1 กลุ่มในประเทศอิสราเอล ดังกล่าว ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบร่วมมืออย่างจริงจังตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. 1990 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันมีการทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นจำนวนมากทั่วโลก ผลการวิจัยจำนวนมาก ระบุว่า การเรียนการสอนแบบร่วมมือ สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ทุกระดับชั้น สำหรับสาระวิชาทุกประเภทตั้งแต่วิชาคณิตศาสตร์ไปจนถึงวิชาการอ่าน การเขียน และวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ จากวิชาที่ต้องใช้เพียงทักษะขั้นพื้นฐานไปจนถึงวิชาที่ต้องใช้ทักษะ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน (Slavin, 1995)

สาเหตุสำคัญ 2 ประการที่ทำให้การเรียนการสอนแบบร่วมมือกลับมาได้รับความนิยมอีกครั้งหนึ่งคือ

1. ผลการวิจัยเป็นจำนวนมากสนับสนุนและรับรองว่าการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีหลายประการเช่น นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เป็นการพัฒนาสัมพันธภาพของสมาชิกกลุ่ม มีการยอมรับความแตกต่างในความสามารถและความคิดเห็นของแต่ละบุคคล และยังเพิ่มความรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเอง (self-esteem) ให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย
2. มีการรับรู้ และยอมรับมากขึ้นในวงการศึกษาว่า นักศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้ในการคิด แก้ไขปัญหา และบูรณาการ รวมทั้งประยุกต์ความรู้และทักษะเข้าด้วยกัน การเรียนการสอนแบบร่วมมือ เป็นเครื่องมือที่ดีเลิศ ในการนำผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ดังกล่าว (Slavin, 1995)

ประเภทของการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

การเรียนการสอนแบบร่วมมือแบ่งออกเป็นหลายประเภท ซึ่งมีวิธีการแตกต่างกันออกไป สลาบิน (Slavin, 1995) แบ่งวิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม (Student Team Learning) การเรียนรู้โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม เป็นวิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ได้รับการพัฒนาขึ้นที่มหาวิทยาลัยจอห์นส ฮอปกินส์ (John's Hopkins University) เป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย วิธีการนี้มีจุดเน้นที่เป้าหมายกลุ่ม และเน้นแนวคิดที่ว่าความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของสมาชิกกลุ่ม เป้าหมายหลักของวิธีการนี้มีใจอยู่ที่การทำงานเป็นกลุ่มแต่อยู่ที่การเรียนรู้จากกลุ่ม มโนทัศน์หลักของการเรียนรู้โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มคือ การให้รางวัลแก่กลุ่มมิใช่ส่วนบุคคล การที่สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความรับผิดชอบ วางใจได้ และการให้โอกาสเท่าเทียมกันในการมุ่งสู่

ความสำเร็จ วิธีการเรียนรู้โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มที่มีการใช้อย่างแพร่หลายได้แก่ การแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ (Student Teams-Achievement=STAD) การแบ่งกลุ่มเกมส์แข่งขัน (Team-games-Tournament=TGT) การใช้กลุ่มช่วยรายบุคคล(Team Assisted Individualization TAI) และการร่วมมือในการบูรณาการทักษะการอ่านและการเขียน (Cooperative Integrated Reading and Composition=CIRC)

2. **แบบตัวต่อ (Jigsaw)** การเรียนรู้แบบตัวต่อได้รับการพัฒนาขึ้นโดย อารอนสัน (Aronson,1978) และคณะ ลักษณะการเรียนรู้แบบตัวต่อในระยะเริ่มแรกคือการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 6 คนเพื่อช่วยกันทำงานซึ่งผู้สอนแบ่งงานออกเป็นส่วน ๆ ให้ผู้เรียนแต่ละคนรับผิดชอบ ค้นคว้าศึกษาในเฉพาะส่วนที่ได้รับมอบหมาย โดยศึกษาค้นคว้าร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่นที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาในเรื่องเดียวกัน หลังจากนั้นสมาชิกแต่ละคนกลับไปรวมกลุ่มเดิม แล้วผลัดเปลี่ยนกันสอนเนื้อหาที่ตนเองได้ไปค้นคว้ามาเป็นการแบ่งปันแก่เพื่อนร่วมกลุ่ม ต่อมาสลาวิน ได้พัฒนาวิธีการเรียนรู้แบบตัวต่อ โดยการให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนศึกษาเนื้อหาวิชาทั้งหมดก่อน แล้วจึงแบ่งหัวข้อให้สมาชิกกลุ่มแต่ละคนไปศึกษาอย่างละเอียด เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาแบ่งปันแก่เพื่อนร่วมกลุ่ม

3. **การเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together)** วิธีการเรียนรู้ร่วมกันได้รับการพัฒนาขึ้นที่ มหาวิทยาลัยมินิโซต้า โดยจอห์นสัน และ จอห์นสัน วิธีการนี้เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม โดยการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย 4 – 5 คน สมาชิกกลุ่มต้องมีความหลากหลายในด้านความสามารถ เพศ เชื้อชาติ ฯลฯ สมาชิกกลุ่มทุกคนร่วมมือกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย และจะได้รับการประเมินผลเป็นรายกลุ่ม วิธีการเรียนรู้ร่วมกันเน้นทักษะการทำงานกลุ่ม โดยผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมในการสร้างกลุ่มก่อนเริ่มทำงานที่ได้รับมอบหมาย หลังจากการสร้างกลุ่มแล้วจะมีการทำงานร่วมกัน ตลอดเวลา มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม และมีการประเมินผลการทำงานกลุ่มเป็นระยะ ๆ

4. **การรวมกลุ่ม (Group Investigation)** การเรียนรู้แบบรวมกลุ่มได้รับการพัฒนาขึ้นที่ มหาวิทยาลัยเทอวูฟ ประเทศอิสราเอล โดย ซารานและคณะในปี ค.ศ. 1992 วิธีการเรียนรู้แบบรวมกลุ่มคือการใช้ห้องเรียนตามปกติทั่วไป โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 2 – 6 คน โดยผู้เรียนเป็นผู้เลือกสมาชิกกลุ่มเอง การเรียนการสอนเริ่มจากผู้สอนนำเสนอเนื้อหาวิชาต่อผู้เรียน ทั้งชั้นก่อน จากนั้นให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อย่อยเพื่อนำไปศึกษาค้นคว้าต่อในกลุ่มของตน แล้วแต่ละกลุ่มนำเสนอสิ่งที่ได้ศึกษาค้นคว้าต่อชั้นเรียนใหญ่

องค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

บอริช (Borich,1992) ได้จำแนกองค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบร่วมมือไว้ดังต่อไปนี้

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน (Teacher-Student Interaction) การเรียนการสอนแบบร่วมมือจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ผู้สอนต้องทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดในการศึกษา ตลอดจนเป็นผู้แนะนำแหล่งข้อมูล และชี้แนวทางในการทำงานกลุ่ม ในระหว่างที่ผู้เรียนทำงานกลุ่ม ผู้สอนจะต้องทำหน้าที่สังเกตการณ์ และพร้อมที่จะช่วยเหลือกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือตลอดเวลา ผู้สอนควรให้ความสนใจกลุ่มต่าง ๆ เท่าเทียมกัน ไม่ควรใช้เวลากับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน (Student-Student Interaction) ในการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ผู้เรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลา โดยเฉพาะในระหว่างสมาชิกกลุ่มเดียวกัน ผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบในการเรียนรู้ของเพื่อนร่วมทีม ไปพร้อม ๆ กับการรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ การให้ข้อมูลป้อนกลับ และการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน

3. งานที่เฉพาะเจาะจงและเอกสารประกอบการเรียน (Task Specialization and Materials) การเรียนการสอนแบบร่วมมือจะต้องมีสิ่งที่ต้องเรียนรู้ กิจกรรมหรืองานที่ต้องทำอย่างเฉพาะเจาะจง ตลอดจนมีเอกสารในการศึกษาค้นคว้าอย่างพอเพียง ผู้สอนจะต้องเตรียมทั้งงานกิจกรรมและเอกสารดังกล่าวไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนมุ่งไปสู่กิจกรรมหรือเนื้องานได้ในทันที การเรียนการสอนแบบร่วมมือ มักจะใช้วิธีการแบ่งงานออกเป็นส่วนย่อย ๆ ให้สมาชิกกลุ่มแต่ละคนช่วยกันทำ แล้วจึงนำสิ่งที่ได้ศึกษามารวมกันเป็นผลงานของกลุ่ม

4. ความคาดหวังในบทบาทและความรับผิดชอบ (Role Expectation and Responsibilities) การกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกกลุ่มแต่ละคนเป็นจุดสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนแบบร่วมมือประสบความสำเร็จ นอกจากกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ทำงานหรือกิจกรรมที่เฉพาะเจาะจงจากผู้สอนแล้ว สมาชิกกลุ่มแต่ละคนยังต้องได้รับการมอบหมายให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะอีกด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานกลุ่ม สมาชิกกลุ่มจะต้องแบ่งปันภาระ และความรับผิดชอบเช่นบางคนทำหน้าที่เป็นประธาน บางคนเป็นผู้จัดบันทึก บางคนเป็นผู้หาข้อมูล บางคนเป็นผู้สรุป เป็นต้น

6.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือของ จอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson & Johnson's Cooperative Learning Model, 1987)

รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือของ จอห์นสัน และจอห์นสัน ได้นำออกเผยแพร่ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1984 และได้พัฒนาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งในปี ค.ศ. 1987 รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือของ จอห์นสันและจอห์นสัน เน้นที่วิธีการสร้างให้เกิดความรู้สึกในทางบวกต่อการเรียนแบบร่วมมือ โดยได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบร่วมมือว่าการเรียนเป็นกลุ่มเล็กจะทำให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการคือ

1. **ความรู้สึกด้านบวกต่อการพึ่งพากัน** (positive interdependence) ผู้เรียนทุกคนต้องมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้เรียนต้องมีโอกาสพัฒนาความเชื่อที่ว่าสมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับความสำเร็จของกลุ่ม และความสำเร็จของสมาชิกแต่ละคนคือความสำเร็จของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความรู้สึกดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการตั้งเป้าหมายร่วมกัน แบ่งภาระความรับผิดชอบ กำหนดหน้าที่ที่สมาชิกแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบ แลกเปลี่ยนและแบ่งปันเอกสาร แหล่งข้อมูล และสารสนเทศในระหว่างสมาชิกกลุ่ม หากได้รับรางวัลหรือค่าตอบแทน ต้องได้รับร่วมกันทุกคน (goal, task, role, reward interdependence)

2. **การมีปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้ากัน** (face – to – face interaction) การมีปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้ากัน หมายถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันที่ต้องมีการติดต่อสื่อสารด้วยวาจาและกิริยาท่าทาง ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกสนิทสนม และสร้างความรู้สึกในทางบวกต่อการพึ่งพากัน อันจะส่งผลต่อผลลัพธ์ทางการศึกษา

3. **สมาชิกกลุ่มแต่ละคนมีความรับผิดชอบวางใจได้** (individual accountability) สมาชิกกลุ่มแต่ละคนต้องได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในกระบวนการแสวงหาความรู้ เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความสำเร็จของแต่ละคนในกลุ่ม ย่อมเป็นความสำเร็จของกลุ่มโดยรวม สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีความสามารถไม่เท่ากัน การรู้ขีดความสามารถของแต่ละคน ทำให้สมาชิกมีการช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้เช่นมีส่วนร่วมในการอภิปราย จะทำให้สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกว่าคุณมีความหมายต่อกลุ่ม และได้รับการยอมรับจากสมาชิกคนอื่น

4. **การมีทักษะการพึ่งพาและการทำงานในกลุ่มเล็ก** (Interdependence and small – group skills) ก่อนการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ผู้สอนจะต้องสอนให้ผู้เรียนมีทักษะการร่วมมือและการทำงานในกลุ่มเล็ก และเมื่อก่อตั้งกลุ่มขึ้นมาแล้ว จะต้องมีการประเมินเป็นระยะ ๆ ว่ากลุ่มที่ตั้งขึ้นดำเนินการไปได้ดีมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการกลุ่ม (group

processing) เกิดผลดีมากที่สุด กระบวนการกลุ่มหมายถึงการสร้างแนวทางปฏิบัติสำหรับกลุ่มในการทำงานร่วมกัน ซึ่งรวมถึงการประเมินผลว่าสมาชิกแต่ละคน ทำงานร่วมกันได้ดีเพียงใด

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1987) กล่าวว่าความร่วมมือเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การร่วมมือเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างและรักษาสถานภาพการสมรส ชีวิตครอบครัว มิตรภาพระหว่างเพื่อน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ความรู้และทักษะที่ได้รับจากการศึกษาในสถานศึกษาจะไม่มีประโยชน์ หากผู้ที่ได้รับการศึกษาไม่สามารถประยุกต์ความรู้และทักษะนั้น ๆ ในการร่วมมือและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันเป็น หมู่คณะ การสื่อสารระหว่างกัน การประสานงานกันอย่างมีประสิทธิภาพ และการแบ่งภารกิจซึ่งกันและกัน การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเป็นการฝึกให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับวิธีการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นวิธีการที่เขาต้องเผชิญเมื่อจบการศึกษาแล้ว

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1987) ได้เสนอวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือดังต่อไปนี้

1. **ให้งานที่เหมาะสม (Appropriate Tasks)** การร่วมมือเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน เมื่อใดก็ตามที่ต้องใช้ทักษะการแก้ปัญหา การคิดแบบสร้างสรรค์ ต้องการผลงานที่มีคุณภาพสูง ต้องการให้ความรู้และทักษะคงอยู่กับผู้เรียนตลอดไป งานที่ต้องทำมีความซับซ้อน และเมื่อต้องการให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านสังคม เมื่อนั้นควรใช้วิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

2. **ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน (Teacher – Student Interaction)** ในการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ผู้เรียนและผู้สอนมีบทบาทที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมาก ผู้สอน ทำหน้าที่แนะนำผู้เรียนเข้าสู่เนื้อหาวิชา อธิบายจุดประสงค์ของการเรียนรู้ สร้างเงื่อนไขในการเรียนรู้ ให้แนวทางในการคิดและการหาข้อสรุป เป็นผู้สังเกตการณ์และควบคุมความเป็นไปของในชั้นเรียน คอยช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการ และประเมินผลการเรียน ส่วนผู้เรียนมีหน้าที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนทำตามกระบวนการที่ได้รับการแนะนำ ใช้ความรู้ความสามารถในการแสวงหาคำตอบเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมาย และทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

3. **ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน (Student – Student Interaction)** ผู้เรียนแต่ละคนต้องรับรู้ว่าเป็นเพื่อนของตนเป็นบุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเสริมแรงในการ

ศึกษา ควรแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก และจัดให้ผู้เรียนนั่งใกล้กันพอที่จะเห็นหน้ากันทุกคน และได้ยินเสียงพูดของกันและกันอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเอกสาร (Student – Materials Interaction) การจัดเอกสารสำหรับผู้เรียนมีความแตกต่างกันออกไปตามลักษณะและจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชา ตามปกติผู้เรียนจะได้รับเอกสารเป็นชุดเพื่อใช้ในการศึกษา การจัดเอกสารสำหรับผู้เรียนอยู่ในดุลยพินิจของผู้สอน เอกสารดังกล่าวอาจจะเป็นเอกสารสำหรับการทำงานกลุ่ม หรือสำหรับสมาชิกแต่ละคนศึกษาบางส่วนของงานเพื่อนำสิ่งที่ได้รับจากการศึกษาแบ่งปันแก่เพื่อนร่วมกลุ่มภายหลัง ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องรับผิดชอบจัดการกับเอกสารที่ได้รับอย่างเต็มความสามารถ

5. ความคาดหวังในบทบาทของผู้เรียน (Student Role Expectation) การเรียนการสอนแบบร่วมมือมีความคาดหวังให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน มีการแบ่งปันความคิดเห็นและเอกสารต่าง ๆ สนับสนุนและกระตุ้นซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการ และกระตุ้นให้ทุกคนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้สมาชิกกลุ่มทุกคนเกิดความไว้วางใจ ในการเรียนแบบร่วมมือแต่ละกลุ่มต้องมีการตั้งเป้าหมายของกลุ่มที่ชัดเจน และสมาชิกกลุ่มแต่ละคนได้รับการคาดหวังให้มีส่วนร่วมในการนำกลุ่มไปสู่เป้าหมายนั้น

จอห์นสันและจอห์นสันได้ทดสอบรูปแบบดังกล่าวนี้เป็นเวลานานหลายปี และสามารถสรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือทำให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะทางด้านปัญญาทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในระหว่างสมาชิกกลุ่มคือมีความรักใคร่ผูกพันกัน มีความเชื่ออาทรต่อกัน มีการเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน มีทัศนคติที่ดีต่อกัน มีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกัน มีมิตรภาพที่ดีต่อกัน การเรียนแบบร่วมมือยังทำให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะทางด้านสังคมได้แก่การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากของตน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ มีวิธีการสื่อสารที่ดี มีภาวะความเป็นผู้นำ และมีการตัดสินใจที่ดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่าผู้เรียนทุกคนจะต้องมีเป้าหมายเดียวกัน และทุกคนมีความรับผิดชอบ สามารถวางใจได้ (Johnson & Johnson, 1987)

6.4 แนวคิดการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมฤทธิ์ของ สลาบิน (Slavin's STAD Method,1995)

การเรียนการสอนแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ (Student Teams - Achievement Divisions = STAD) เป็นวิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในการเรียนการสอน ทุกระดับชั้นและทุกรายวิชา STAD เป็นวิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ง่ายที่สุดเหมาะสำหรับผู้สอนที่ยังใหม่ต่อวิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

องค์ประกอบสำคัญของ STAD มี 5 ส่วน ได้แก่

1. การนำเสนอเนื้อหาวิชาโดยผู้สอน (Class Presentation) ในการเริ่มเรียน ผู้สอนจะต้องนำเสนอเนื้อหาวิชาแก่ผู้เรียนโดยวิธีการบรรยาย หรืออภิปราย ซึ่งอาจจะมีการใช้อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ เช่นอุปกรณ์โสต ฯ ได้ตามความเหมาะสม การนำเสนอจะต้องชัดเจนและมุ่งประเด็นไปยังสิ่งที่ผู้สอนคาดหวังให้ผู้เรียนไปทำกิจกรรมต่อในกลุ่มย่อย ด้วยวิธีนี้ ผู้เรียนจะต้องให้ความสนใจ และตั้งใจฟังในสิ่งที่ผู้สอนนำเสนอ เพราะจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์ของการเรียนในแต่ละหน่วย

2. กลุ่ม (Teams) ผู้เรียนจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มจะมีสมาชิก 4 – 5 คนซึ่งมีความหลากหลายในด้านความสามารถในการเรียน เพศ เชื้อชาติ และอื่น ๆ จุดประสงค์ใหญ่ของการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ผู้เรียนแต่ละคนได้เรียนรู้สาระของวิชา และเพื่อเตรียมความพร้อมของสมาชิกแต่ละคนในการทดสอบ กลุ่มย่อยจะรวมกันหลังจากจบการนำเสนอของผู้สอนเพื่อศึกษาเพิ่มเติม และเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ส่วนใหญ่จะเป็นการอภิปรายในประเด็นปัญหาต่าง ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน การแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยนี้เป็นจุดเด่นที่สุดของ STAD มีการเน้นย้ำในทุกระยะว่าสมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะต้องทำดีที่สุดเพื่อกลุ่มของตน ดังนั้นสมาชิกแต่ละคนจะต้องช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่ เพื่อช่วยให้เพื่อนสมาชิกเกิดการเรียนรู้ในระดับที่เท่าเทียมกัน มีการช่วยเหลือกันในด้านวิชาการ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีการเคารพและยอมรับในความคิดเห็นและความสามารถที่แตกต่าง และเป็นการพัฒนาความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองของสมาชิกแต่ละคน

3. การทดสอบ (Quizzes) หลังจากการนำเสนอของผู้สอน และการทำงานกลุ่มผ่านไป 1 – 2 ครั้ง ผู้สอนจัดการทดสอบ ซึ่งผู้เรียนจะต้องทำแบบทดสอบตามลำพังไม่อนุญาตให้มีการช่วยเหลือกัน วิธีนี้ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนต้องรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. **คะแนนพัฒนาการของแต่ละบุคคล** (Individual Improvement Scores) การให้คะแนนตามพัฒนาการของแต่ละบุคคลมีจุดประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนตั้งเป้าหมายการได้รับคะแนนสูง และพยายามทำคะแนนให้ดีกว่าครั้งที่ผ่านมา คะแนนสูงสุดของผู้เรียนแต่ละคนจะถูกนำไปรวมเป็นคะแนนรวมของกลุ่ม

5. **การประกาศเกียรติคุณของกลุ่ม** (Team Recognition) กลุ่มที่สามารถทำคะแนนได้ถึงระดับมาตรฐานที่ผู้สอนตั้งไว้จะได้รับใบประกาศเกียรติคุณ รางวัลหรือสิ่งตอบแทนพิเศษเช่น การเพิ่มคะแนนแก่สมาชิกกลุ่มทุกคนเป็นพิเศษ

การเตรียมเอกสาร

ผู้สอนสามารถเตรียมเอกสารที่ต้องใช้ในการสอน โดยปรับปรุงจากเอกสารการสอนที่มีอยู่แล้ว โดยการเพิ่มเติมแบบฝึกหัดสำหรับกลุ่มทำร่วมกัน และแบบทดสอบทุก ๆ หน่วยการเรียนรู้ การสอน ซึ่งโดยปกติใช้เวลาประมาณ 3 – 5 คาบต่อ 1 หน่วย

การแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อย

ผู้สอนควรแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อยโดยวิธีจัดกลุ่มโดยผู้สอน ไม่ควรให้นักศึกษาเลือกกลุ่มโดยความสมัครใจ เพราะนักศึกษามักจะเลือกเพื่อนร่วมกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงกับตนเอง ซึ่งจะทำให้จุดประสงค์ของการแบ่งกลุ่มที่ต้องการให้สมาชิกกลุ่มมีความหลากหลาย ผู้สอนควรจัดนักศึกษาแต่ละกลุ่มให้มีความสมดุลกันเช่นแต่ละกลุ่มควรมีนักศึกษามีระดับความสามารถทางด้านวิชาการ เพศ ฯลฯ คละกัน ทั้งนี้ผู้สอนต้องใช้ข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาทุกประเภทที่มีอยู่ในการจัดนักศึกษาเข้าแต่ละกลุ่ม จำนวนนักศึกษาต่อกลุ่มที่ดีที่สุดคือ 4 คน หากมีความจำเป็นบางกลุ่มอาจจะมีสมาชิก 5 คนก็ได้

การกำหนดฐานคะแนน

ฐานคะแนนของนักศึกษาแต่ละคนได้จากค่าเฉลี่ยของการทดสอบครั้งที่ผ่าน ๆ มา หากเป็นการเริ่มสอนโดยใช้ STAD ให้ใช้คะแนนเฉลี่ยในปีหรือภาคเรียนที่ผ่านมาของนักศึกษาเป็นฐานคะแนนของแต่ละคน

การสร้างทีม

ก่อนเริ่มการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ผู้สอนควรจะให้ศึกษามีโอกาสสร้างทีมของตน โดยการทำแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างความคุ้นเคยในระหว่างสมาชิกกลุ่มเช่น การร่วมกันหาสัญลักษณ์ เพลง หรือป้ายประจำกลุ่ม

สลาวิน ได้ศึกษารายงานการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือ 45 ฉบับที่ทำขึ้นในระหว่างปี ค.ศ 1972 –1986 เพื่อศึกษาผลลัพธ์ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้รูปแบบการเรียน

การสอนแบบร่วมมือ ซึ่งมีการทำวิจัยในทุกระดับการศึกษา ในรายวิชาต่าง ๆ ได้แก่ ภาษา ศิลปะ ภาษา ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การอ่าน การเขียน และการสะกด คำ งานวิจัยได้ทำกับสถานศึกษาที่อยู่ในเมือง ชานเมือง และชนบท ในประเทศ สหรัฐอเมริกา อิสราเอล ไนจีเรีย และเยอรมนี จากงานวิจัยที่ได้ศึกษาทั้งสิ้น 45 ฉบับ มีรายงานวิจัยจำนวน 37 ฉบับระบุว่า ผู้เรียนในกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม ในขณะที่รายงานวิจัยจำนวน 8 ฉบับระบุว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้ง 2 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน แต่ไม่มีรายงานผลทางด้านลบจากการใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ ล่าสุดในปี 1995 สลาวินได้ทำการวิจัยเชิงทดลองกับนักเรียนระดับประถมศึกษา หลังจากการทดลองผ่านไป 2 ปี พบว่า นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่าน คำศัพท์ การอ่านเพื่อความเข้าใจ การใช้ภาษา คณิตศาสตร์เชิงคอมพิวเตอร์ และการประยุกต์ สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามรูปแบบเดิมอย่างเห็นได้ชัดเจน

6.5 แนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบร่วมมือ

ในปัจจุบันสถานที่ทำงานทั่วไปมีแนวโน้มมุ่งไปสู่รูปแบบการทำงานแบบร่วมมือ ซึ่งในรูปแบบการทำงานแบบร่วมมือนั้นผู้ทำงานจะต้องร่วมมือในการทำงานและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ทีมวิศวกรร่วมกันออกแบบโครงสร้างสิ่งต่าง ๆ คณะอาจารย์ร่วมกันพัฒนาหลักสูตร ทีมงานฝ่ายการตลาดร่วมกันสร้างสรรค์รูปแบบการประชาสัมพันธ์และอื่น ๆ มีอาชีพไม่มากที่สามารถทำได้โดยลำพัง (Muir & Tracy, 1999)

ดังนั้นสถาบันศึกษาหลายแห่งจึงมีการตื่นตัวในเรื่องรูปแบบการร่วมมือทางการศึกษา เช่น มีการกำหนดให้นักศึกษาทำงานเป็นทีมเช่นการอภิปรายกลุ่มย่อย การนำเสนอผลงานหรือการทำรายงานกลุ่ม เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้อาจารย์จะกระตุ้นให้นักศึกษาเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม แต่ในการสอบ นักศึกษาถูกกำหนดให้ทำข้อสอบโดยลำพังซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่สอดคล้องกับการทำงานเป็นกลุ่ม เลสเตอร์ และครอลล์ (Lester & Kroll, 1991 cited in Muir & Tracy, 1999) เสนอว่าอาจารย์ควรจะใช้รูปแบบเดียวกันในการเรียนการสอนและการสอบ จากอบสัน (Jacobson, 1993) ได้สำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการสอบ รายงานผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่นักศึกษาไม่ชอบมากที่สุดในการสอบคือการทำข้อสอบที่ต้องแข่งขันกับเพื่อน นักศึกษาต้องการให้มีการประเมินผลการเรียนจากความก้าวหน้าของนักศึกษาแต่ละคนมากกว่าการนำผลการสอบของนักศึกษาทั้งหมดมาเปรียบเทียบกันเพื่อตัดสินในการให้เกรด ได้มีการทดลองใช้การสอบแบบ

ร่วมมือในสถาบันการศึกษาหลายแห่งในประเทศสหรัฐอเมริกา และรายงานผลการทดลองว่าการสอบแบบร่วมมือทำให้เกิดผลดีต่อนักศึกษาคือ นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ความเครียดเนื่องจากการสอบลดลงเป็นอย่างมาก มีการใช้เวลาสำหรับเตรียมการสอบมากขึ้น และนักศึกษาใช้ทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณมากขึ้น (Muir & Tracy, 1999) นักศึกษามีความพึงพอใจในการเรียน จำนวนนักศึกษาที่ถอนรายวิชาลดลงน้อยลง และนักศึกษาเกิดการเรียนรู้มากขึ้นจากการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันคำตอบกับเพื่อน (Stearns, 1996)

แนวทางการสอบแบบร่วมมือ ของ รัสโซและวอร์เรน (Russo & Warren's Collaborative Test-Taking Guidelines, 1999)

อันโตนิโอ รัสโซ เป็นนักศึกษาในชั้นเรียนวิชาภาษาอังกฤษของ ซูซาน วอร์เรน รัสโซได้เสนอวิธีการสอบแบบร่วมมือแก่วอร์เรน โดยได้นำแนวคิดมาจากรูปแบบการทำงานที่ผู้ร่วมงานต่างต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานทุกขั้นตอน มีการขอความคิดเห็น และรับคำแนะนำจากผู้ร่วมงานในกรณีที่ไม่แน่ใจในการตัดสินใจสิ่งหนึ่งประการใด มีการค้นหาความรู้เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ หลังจากทีวอร์เรนพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบแล้ว เธอได้ทดลองใช้วิธีการสอบแบบร่วมมือในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ เพราะมีความเชื่อว่าการสอบแบบร่วมมือจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษา ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและในด้านการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาออกไปเผชิญกับโลกแห่งการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา เป็นการช่วยให้นักศึกษาพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหา และการลดความกังวลใจ รัสโซและวอร์เรนได้ให้แนวทางในการสอบแบบร่วมมือดังต่อไปนี้

1. **การเลือกแบบการสอบที่เหมาะสม** การสอบมีหลายรูปแบบ ดังนั้นผู้สอนจึงควรเลือกแบบทดสอบที่เหมาะสมในการทำสอบแบบร่วมมือ แบบทดสอบควรจะเป็นแบบที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันเช่นข้อสอบแบบปรนัยที่มีตัวเลือกที่มีความเป็นไปได้เท่าเทียมกัน หรือข้อสอบที่ต้องมีการระดมความคิดในการตอบประเด็นปัญหาที่ผู้สอนตั้งขึ้นเป็นต้น

2. **การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการร่วมมือในการสอบ** ผู้สอนควรจะอธิบายให้นักศึกษาเข้าใจว่า การสอบแบบร่วมมือเป็นการสอบที่ทำให้นักศึกษาแต่ละคนพัฒนาความรู้ความเข้าใจของตนเองและใช้ความคิดวิจารณญาณมากขึ้นต้องมีการแบ่งปันซึ่งกันและกันไม่ใช่เป็นฝ่ายรับเท่านั้น การชี้แจงวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะต้องชัดเจน และต้องแน่ใจว่านักศึกษาทุกคน

เข้าใจในทัศนคติของการสอบแบบร่วมมือ เพื่อจะไม่มีนักศึกษาคนใดถือโอกาสเอาเปรียบเพื่อน โดยการเตรียมตัวสอบไม่ดีพอ ควรจะชี้แจงให้นักศึกษาเข้าใจว่าเพื่อนอาจจะให้คำตอบที่ผิดก็ได้ ดังนั้นทุกคนจะต้องมีการเตรียมตัวในการสอบเป็นอย่างดี เพื่อจะสามารถใช้วิจารณญาณในการพิจารณาความคิดเห็นของเพื่อน

3. **การใช้เวลาในการสอบ** การสอบแบบร่วมมือต้องใช้เวลามากกว่าการสอบเดี่ยว เพราะนักศึกษาต้องใช้เวลาในการคิด การปรึกษาหารือหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันโดยที่นักศึกษาที่มีความเห็นต่างกัน จะต้องพยายามอธิบายและยกเหตุผลสนับสนุนความคิดของตน ดังนั้นจำนวนข้อสอบที่กำหนดให้นักศึกษาทำในแต่ละครั้งควรจะเหมาะสมกับเวลาที่กำหนดไว้

4. **การเปิดโอกาสให้นักศึกษาทำความรู้จักกัน** การทำงานเป็นกลุ่มจะประสบความสำเร็จหากทุกคนในกลุ่มมีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน และสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับแก่กันและกันได้โดยตรงไปตรงมา โดยที่ข้อมูลป้อนกลับนั้นเป็นข้อมูลที่เกิดจากความจริงใจ ดังนั้นผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักศึกษามีโอกาสทำความรู้จักคุ้นเคยกันในชั้นเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่ต้องทำเป็นกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ นักศึกษาต้องเรียนรู้ในการไว้วางใจซึ่งกันและกัน

5. **การให้คะแนน** ผู้สอนควรกำหนดรูปแบบการให้คะแนนในการสอบแบบร่วมมือ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่นักศึกษาทุกคน และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการให้คะแนนของสถาบันการศึกษา ผู้สอนต้องกำหนดสัดส่วนการให้คะแนนที่เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา ซึ่งสามารถแบ่งเป็นคะแนนกลุ่มส่วนหนึ่ง และคะแนนเดี่ยวอีกส่วนหนึ่ง แล้วนำผลเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการให้คะแนนรวมปลายภาคเรียน

6.6 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้กระบวนการกลุ่มสำหรับการเรียนการสอน

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่ากระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นของการร่วมมือทางการศึกษา (Mill, 1991 cited in Bonanno ; Jones & English, 1998) และกระบวนการกลุ่มทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง (Gibbs, 1990 and Tribe, 1994 cited in Bonanno; Jones & English, 1998) การแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ เป็นยุทธวิธีที่มีการนำมาใช้ในการศึกษาอย่างแพร่หลาย ในปี ค.ศ. 1920 สถาบันการศึกษาหลายแห่งมีการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามระดับความสามารถที่วัดจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากนักการศึกษาในสมัยนั้นเชื่อว่า การแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถ จะทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จทางการเรียนมากกว่าการให้เรียนแบบคละกัน จากการศึกษาวิจัยที่เพิ่มขึ้น

อย่างต่อเนื่องตั้งแต่มีการใช้ยุทธวิธีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามระดับความสามารถ จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1960 มีการสรุปผลการวิจัยว่า การแบ่งผู้เรียนออกตามระดับความสามารถไม่เกิดประสิทธิผลที่ดีทางการศึกษาแต่ผู้เรียนได้รับผลกระทบทางด้านทัศนคติ อึดอัดในทัศน ใจโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา (Kelliher, 1931 ; Mann, 1960; Strauss, 1957; McPartland, 1968 cited in Freiberg & Driscoll, 1992) นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนพบว่า ผู้สอนตั้งความคาดหวังสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับความสามารถต่ำ ต่ำกว่าความคาดหวังสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับความสามารถสูง ซึ่งก่อให้เกิดอคติขึ้น (Persell, 1977 cited in Freiberg & Driscoll, 1992) ดังนั้นในปัจจุบันการแบ่งกลุ่มผู้เรียน เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเมื่อมีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม การจัดการเรียนการสอนโดยการใช้กระบวนการกลุ่มที่เหมาะสม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่เรียน เพิ่มทักษะการแสวงหาความรู้ มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและมีความพึงพอใจในกระบวนการเรียนการสอน (Bonanno, Jones & English, 1998) ไฟรีเบอร์ก และดริสคอล (Freiberg & Driscoll, 1992) ได้เสนอแนะแนวคิดเกี่ยวกับการใช้กระบวนการกลุ่มสำหรับการเรียนการสอนดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้กระบวนการกลุ่มสำหรับการเรียนการสอนของไฟรีเบอร์ก และดริสคอล (Freiberg & Driscoll's Grouping for Teaching and Learning Method, 1992)

ไฟรีเบอร์กและดริสคอลกล่าวว่าในการใช้ยุทธวิธีการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มผู้สอนจะต้องตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. จะแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละกี่คน
2. จะใช้วิธีใดในการแบ่งกลุ่มผู้เรียน
3. จะใช้กลุ่มที่มีลักษณะใด

ไฟรีเบอร์ก และดริสคอลได้เสนอแนะทางการตัดสินใจในเรื่องดังกล่าวดังต่อไปนี้

การตัดสินใจในการแบ่งกลุ่ม ผู้สอนต้องเริ่มต้นที่จุดประสงค์ของการสอน โดยที่ผู้สอนต้องรู้ว่าตนต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไรหรือทำอะไร ต้องการผลลัพธ์อะไรจากการเรียนการสอน ต้องการให้เกิดอะไรขึ้นกับผู้เรียน เมื่อผู้สอนมีคำตอบในเรื่องดังกล่าวแล้ว จึงจะสามารถดำเนิน

การในการตัดสินใจในขั้นต่อไปคือการกำหนดขนาดของกลุ่ม ขนาดของกลุ่มมีผลต่อผลลัพธ์ของการทำงานกลุ่ม หลักการต่อไปนี้เป็นหลักการกว้าง ๆ ในการตัดสินใจกำหนดขนาดกลุ่ม

1. ยิ่งกลุ่มมีขนาดใหญ่มากเท่าใดยิ่งมีขอบเขตกว้างและมีความหลากหลายของประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ทักษะ และความสนใจของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งสามารถทำให้เกิดประโยชน์ต่อการทำกิจกรรมของกลุ่มได้
2. อุปกรณ์การสอนและเอกสารหรือตำราที่ต้องใช้ประกอบการเรียนการสอนที่มีอยู่อาจจะเป็นสิ่งกำหนดขนาดกลุ่ม
3. เวลาที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนอาจจะเป็นสิ่งกำหนดขนาดของกลุ่มโดยทั่วไปเมื่อมีเวลาจำกัด กลุ่มที่มีขนาดเล็กมักจะเกิดประสิทธิผลมากกว่ากลุ่มใหญ่
4. ขนาดของงานหรือกิจกรรมที่ต้องทำ และองค์ประกอบของการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ อาจจะเป็นสิ่งกำหนดขนาดของกลุ่ม
5. กลุ่มที่มีขนาดใหญ่(มากกว่า 6 คนขึ้นไป) สมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องมีทักษะการร่วมมือและทักษะการมีส่วนร่วม เพื่อทุกคนจะได้เข้าร่วมในการทำงานหรือทำกิจกรรมที่กำหนดขึ้น
6. ในกลุ่มที่มีขนาดใหญ่มีแนวโน้มว่า สมาชิกกลุ่มบางคนอาจจะไม่มีส่วนร่วมในการทำงาน กิจกรรม หรือการแบ่งปันความรู้ความสามารถ

ขนาดของกลุ่มทำให้เกิดลักษณะพิเศษของกลุ่มดังต่อไปนี้

กลุ่มขนาด 2 คน กลุ่มขนาดนี้ทำให้สมาชิกกลุ่มมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และมีการร่วมมืออย่างเต็มที่ การกำหนดกลุ่มขนาด 2 คน เป็นการเริ่มต้นที่ดีสำหรับผู้ที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการทำงานกลุ่ม เพราะการทำงานเป็นคู่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีในการเข้าร่วมในกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น เพราะในกลุ่มใหญ่ขึ้นจะมีความซับซ้อนมากขึ้น

กลุ่มขนาด 3 คน การแบ่งกลุ่มขนาดนี้ทำให้สามารถมีการตัดสินใจโดยการใช้เสียงส่วนใหญ่ (2 คน) ได้ สมาชิกกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการทำงานหรือทำกิจกรรมดี เพราะไม่มีใครอยากเป็นส่วนเกินของกลุ่ม บทบาทของสมาชิกกลุ่มขนาด 3 คนได้แก่ ผู้พูด ผู้ฟัง และผู้สังเกตการณ์ ซึ่งสมาชิกกลุ่มทุกคนจะมีประสบการณ์ในบทบาททั้ง 3 บทบาทสลับกันไป กลุ่มขนาดนี้เหมาะสมสำหรับการจัดระเบียบข้อมูลที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย และการกำหนดคำอธิบายในเรื่องต่าง ๆ

กลุ่มขนาด 4 คน กลุ่มขนาด 4 คนเป็นกลุ่มที่เล็กพอที่สมาชิกกลุ่มแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนอย่างเปิดเผย โดยไม่มีความประหม่า กลุ่มขนาด 4 คนได้มาจากการรวมกลุ่ม

ขนาด 2 คน จำนวน 2 กลุ่มเข้าด้วยกัน กลุ่มขนาดนี้จำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐานในการติดต่อสื่อสารและทักษะการร่วมมือ กลุ่มขนาดนี้เป็นกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

กลุ่มขนาด 5 คน กลุ่มขนาดนี้เป็นกลุ่มขนาดเล็กที่สุดที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้โดยวิธีการแก้ปัญหา เพราะมีความหลากหลายในด้านความคิดเห็น และมุมมองอย่างพอเพียง กลุ่มขนาด 5 คนนี้ยังเป็นกลุ่มที่สามารถใช้กระบวนการกลุ่มที่ต่อเนื่องจากกลุ่ม 4 คน ซึ่งสมาชิกกลุ่มทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเต็มที่

กลุ่มขนาด 6 คน กลุ่มขนาดนี้มักจะใช้เมื่อต้องการการแบ่งปันข้อมูล หรือการเตรียมการรายงานหรือการนำเสนอในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง กลุ่มขนาดนี้จะต้องมีผู้นำกลุ่ม และมีการตัดสินใจโดยใช้ความเห็นของคนส่วนใหญ่ในกลุ่ม เพื่อทุกคนในกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน

กลุ่มขนาด 7 คน กลุ่มขนาดนี้เหมาะสำหรับการทำโครงการใหญ่ของชั้นเรียนที่มีผู้เรียนจำนวน 30-35 คน โดยผู้เรียนจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย 4-5 กลุ่ม เพื่อทำงานร่วมกัน หากแบ่งกลุ่มขนาด 7 คนขึ้นไป ควรจะคำนึงถึงเรื่องเวลาที่ใช้ เพราะยิ่งกลุ่มมีขนาดใหญ่ขึ้นเท่าใด ยิ่งต้องการใช้เวลาในการทำงานมากขึ้นเท่านั้น

วิธีการในการแบ่งกลุ่มผู้เรียน การแบ่งกลุ่มผู้เรียนขึ้นอยู่กับว่าผู้สอนรู้จักผู้เรียนมากน้อยเพียงใดก่อนการแบ่งกลุ่ม ผู้สอนควรจะพิจารณาผลลัพธ์ที่ต้องการได้รับจากกลุ่ม แล้วเลือกผู้เรียนให้เหมาะสม เช่นหากต้องการให้กลุ่มจัดละครสั้น ควรจะจัดให้แต่ละกลุ่มมีผู้เรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในกลุ่ม หรือหากต้องการให้กลุ่มทำงานเกี่ยวกับโครงการเรียน ควรจะจัดให้มีผู้เรียนที่มีผลการเรียนดีอยู่ในกลุ่ม อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์หลักของการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มคือการให้ผู้เรียนทุกคนมีประสบการณ์จากลักษณะที่หลากหลายของสมาชิกกลุ่ม ต่อไปนี้เป็นยุทธวิธีในการแบ่งกลุ่มผู้เรียน

1. **การแบ่งกลุ่มแบบสุ่ม (Random assignment)** การแบ่งกลุ่มแบบนี้เป็นการแบ่งกลุ่มแบบง่ายที่สุด เป็นแบบที่เหมาะสมเมื่อผู้สอนพิจารณาแล้วว่าการแบ่งกลุ่ม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผลลัพธ์ของกลุ่ม การแบ่งแบบสุ่มแบ่งสามารถใช้วิธีการดังต่อไปนี้

-ให้ผู้เรียนนับเลขเรียงตามลำดับโดยมีจำนวนเท่ากับกลุ่มที่ต้องการแบ่ง เช่นหากต้องการแบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ให้ผู้เรียนนับ 1 - 4 แล้วเริ่มต้นใหม่ เมื่อผู้เรียนทุกคนนับครบแล้ว ให้ผู้ที่นับ 1 ทั้งหมด เข้าอยู่ในกลุ่มเดียวกัน และทำเช่นเดียวกันกับผู้ที่นับ 2 - 4

-เขียนชื่อกลุ่ม หรือเลขประจำกลุ่มลงในกล่องแล้วให้ผู้เรียนจับฉลากขึ้นมา หากตรงกับชื่อหรือเลขใด ก็ให้อยู่ในกลุ่มนั้น

-แบ่งกลุ่มตามแถวที่ผู้เรียนนั่งประจำ

-แจกกระดาษที่มีสัญลักษณ์ของกลุ่มแก่ผู้เรียนแต่ละคน แล้วให้แต่ละคนหาเพื่อนที่ได้รับสัญลักษณ์เหมือนกัน เพื่อเข้าร่วมกลุ่มเดียวกัน

-สร้างตัวต่อซึ่งอาจจะเกี่ยวกับชื่อเพลง ชื่อหนังสือ หรือสถานที่ต่าง ๆ แล้วให้ผู้เรียนแต่ละคนจับชิ้นส่วนต่าง ๆ และพยายามหาชิ้นส่วนอื่น ๆ ให้ครบ

2. การแบ่งกลุ่มตามระดับความสามารถ (Assignment by ability) ผู้สอนอาจจะหาข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสามารถของผู้เรียนได้จากผลการเรียนที่ผ่านมา ซึ่งแผนกทะเบียนจะมีข้อมูลส่วนนี้อยู่ หรืออาจจะแบ่งกลุ่มตามระดับความสามารถโดยที่ผู้สอนคุ้นเคยกับผู้เรียนอยู่แล้ว การแบ่งกลุ่มตามระดับความสามารถสามารถทำได้โดยการแบ่งผู้เรียนที่มีระดับความสามารถเท่าเทียมกันเข้าด้วยกัน (ability grouping) หรือการแบ่งผู้เรียนที่มีความสามารถ สูง กลาง ต่ำ อยู่ในกลุ่มเดียวกัน (stratified grouping)

3. การแบ่งกลุ่มโดยใช้เกณฑ์ทางด้านสังคม (Assignment by social criteria) การแบ่งกลุ่มโดยวิธีนี้จะต้องเริ่มจากการประเมินทักษะทางสังคม ความต้องการ และความสัมพันธ์ของผู้เรียน ซึ่งได้มาจากการสังเกตและการสอบถาม หลังจากนั้นจึงแบ่งกลุ่มโดยพิจารณาว่าต้องการให้กลุ่มมีลักษณะอย่างไร ผู้สอนอาจจะให้ผู้เรียนเลือกสมาชิกกลุ่มของเขาเองโดยมีข้อกำหนดบางประการเช่น ให้เลือกจากผู้ที่คุ้นเคย 2 คน ผู้ที่ไม่คุ้นเคย 2 คน เป็นต้น

4. การแบ่งกลุ่มตามความสนใจ (Assignment by interest) การแบ่งกลุ่มโดยวิธีนี้ ผู้สอนจะต้องสำรวจความสนใจของผู้เรียน กลุ่มที่ผู้เรียนมีความสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นกลุ่มที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นในการแสวงหาความรู้ การแบ่งปันความรู้ ความคิดเห็น และมีความกระตือรือร้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ในระดับลึก ผู้เรียนมักชอบเลือกหัวข้อที่ตนสนใจเพื่อการศึกษาอย่างลึกซึ้ง และมีความพึงพอใจในผลการศึกษา

ลักษณะของกลุ่มแบบต่าง ๆ

การแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเป็นยุทธวิธีที่ใช้ได้ผลในการจัดการเรียนการสอน ลักษณะของกลุ่มต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนมีดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตามระดับความสามารถในชั้นเรียน (Within-Class Ability Grouping) กลุ่มลักษณะนี้เกิดจากการที่ผู้สอนแบ่งผู้เรียนในชั้นเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ตามระดับความสามารถของผู้เรียน แต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายงานไม่เหมือนกันโดยใช้เอกสารประกอบการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ศึกษาค้นคว้า หรือทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการและระดับความสามารถของสมาชิกกลุ่ม กลุ่มลักษณะนี้เหมาะสำหรับการพัฒนาทักษะ

ทางด้านต่าง ๆ เช่น การอ่าน โดยที่ผู้เรียนมีพื้นฐานทักษะดังกล่าวต่างกัน เช่นมีทักษะในระดับพื้นฐาน หรือ ระดับกลาง เป็นต้น กลุ่มในลักษณะนี้ใช้ได้ผลกับชั้นเรียนที่แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยเพียง 2-3 กลุ่ม หากแบ่งกลุ่มย่อยมากกว่านี้ จะทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง และยังคงอาจเป็นปัญหากับผู้สอนในการเตรียมเอกสารหรือกิจกรรมที่มีความหลากหลายมากเกินไป นอกจากนี้การใช้กลุ่มในลักษณะนี้ควรจะใช้กับรายวิชาบางรายวิชาที่เหมาะสม หรือใช้ชั่วคราวโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ไม่ควรใช้กับทุกรายวิชาและไม่ควรใช้ตลอดภาคการศึกษา

2. การจัดกลุ่มใหม่สำหรับรายวิชาที่เลือก (Regrouping for Selected Subjects) การจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป มักจะจัดให้ผู้เรียนอยู่ในชั้นเรียนที่มีการคละกัน ในระหว่างผู้เรียนที่มีความหลากหลาย ในบางครั้งบางคราวผู้สอนอาจจะแบ่งกลุ่มผู้เรียนใหม่ สำหรับรายวิชาบางรายวิชาที่ต้องการเน้นทักษะเฉพาะอย่าง การจัดกลุ่มลักษณะนี้ใช้มากในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รายวิชาที่มักจะใช้การแบ่งกลุ่มลักษณะนี้ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์

3. กลุ่มกวดวิชา (Tutoring Groups) กลุ่มลักษณะนี้เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการในหมู่ผู้เรียนทั่วไปอยู่แล้ว ดังนั้นจึงควรคว้าโอกาสใช้ประโยชน์จากกลุ่มนี้ โดยการจัดระเบียบเสียใหม่ และทำให้กลุ่มที่ไม่เป็นทางการนั้นกลายเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน กลุ่มลักษณะนี้อาจจะใช้กลุ่มผู้เรียนที่มีอายุต่างกัน กล่าวคือผู้กวดวิชาที่มีอายุมากกว่าผู้รับการกวดวิชา (cross-age tutoring) ได้แก่การใช้อาสาสมัครซึ่งเป็นผู้เรียนในชั้นที่สูงกว่าเป็นผู้กวดวิชา หรือใช้กลุ่มผู้เรียนที่เป็นเพื่อนร่วมชั้น (peer tutoring) ได้แก่การใช้ผู้เรียนในชั้นเดียวกันที่มีระดับความสามารถสูงเป็นผู้กวดวิชาก็ได้ กลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล การกวดวิชาต้องมีการเตรียมการล่วงหน้าเป็นอย่างดีและใช้วิธีการที่เหมาะสม การใช้กลุ่มกวดวิชาให้เกิดผล ผู้รับการกวดวิชาและผู้กวดวิชาต้องมีความนับถือซึ่งกันและกัน มีการจัดระเบียบรูปแบบการกวดวิชาเป็นอย่างดีและมีการวางแผนล่วงหน้า หากผู้เรียนเป็นเพศเดียวกัน จะเกิดผลมากกว่าเพศที่แตกต่างกัน สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องไม่มีการประเมินผลโดยผู้กวดวิชา ผู้สอนควรมีบทบาทในการให้คำปรึกษา และจัดการฝึกอบรมแก่ผู้ที่เป็นผู้กวดวิชา กำหนดเวลาในการกวดวิชา ติดตามความก้าวหน้า และเป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้กวดวิชาและผู้รับการกวดวิชา

การจัดการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning Arrangements) กลุ่มในลักษณะนี้มักจะเป็นกลุ่มขนาดเล็กซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกกลุ่มที่มีความหลากหลายและมีระดับความสามารถต่างกัน กลุ่มนี้รวมกันขึ้นเพื่อทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมี 3 รูปแบบคือ

1. แบ่งงานที่กลุ่มต้องทำออกเป็นส่วนย่อย ๆ แล้วกำหนดให้สมาชิกกลุ่มแต่ละคนรับผิดชอบในงานแต่ละส่วน แล้วนำผลการดำเนินงานมารวมกันเพื่อเสนอเป็นผลงานรวมของกลุ่ม การแบ่งงานโดยวิธีนี้เรียกว่าการทำงานแบบตัวต่อ(jigsaw) (Aronson,Blaney,Stephen,Sikes & Snapp,1978 cited in Freiberg & Driscoll,1992) หรือการรวมกลุ่ม (group investigation) (Sharon & Sharon,1976 cited in Freiberg & Driscoll,1992)

2. กำหนดให้สมาชิกกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มร่วมกันในทุกขั้นตอน วิธีการนี้เรียกว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning)(Johnson , Johnson & Holubee,1986 cited in Freiberg & Driscoll,1992)

3. กำหนดให้สมาชิกกลุ่มรับผิดชอบร่วมกันในการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มทุกคน โดยมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกันของกลุ่ม ทั้งนี้สมาชิกกลุ่มทุกคนต้องเกิดการเรียนรู้ในระดับที่เท่าเทียมกัน มีการใช้วิธีการนี้อย่างแพร่หลายเช่นวิธีการแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ (STAD) (Slavin,1987b cited in Freiberg & Driscoll,1992) หรือการทำงานกลุ่มโดยใช้เกม (TGT)(DeVries & Slavin,1978 cited in Freiberg & Driscoll,1992)

ผลการวิจัยมากกว่า 122 เรื่องระบุว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือทำให้เกิดผลดีทางด้านวิชาการต่อผู้เรียน และยังเกิดผลดีทางด้านทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน (Freiberg & Driscoll,1992) ทัศนคติที่ดีต่อประสบการณ์ในการเรียนรู้ เป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ทำให้ผู้เรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน กระตุ้นให้เกิดการพึ่งพากันในระหว่างผู้เรียนที่มีความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม มีการเรียนรู้ทักษะทางด้านสังคม การใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนและผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการทำงานร่วมกัน มีการวางแผนที่ดี มีการจัดเตรียมเอกสารและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือได้ดังนี้การเรียนการสอนแบบร่วมมือเป็นเครื่องมือในการส่งถ่ายความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ทำให้เกิดวิธีการเรียนรู้ที่ท้าทาย เกิดประสิทธิผลและทำให้สิ่งที่ได้เรียนรู้คงอยู่กับผู้เรียนได้ยาวนานกว่าการเรียนการสอนตามวิธีปกติคือการส่งถ่ายความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนด้วยวิธีการบรรยายเป็นหลัก (Planney cited in Bosworth & Hamilton, 1994) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบร่วมมือเป็นแนวคิดที่มีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ มีการใช้การเรียนการสอนแบบร่วมมือในวงการศึกษาอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในศตวรรษที่ 20 มีการตื่นตัวในเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพราะผลจากการวิจัยที่ทำขึ้นเป็นจำนวนมากระบุว่า วิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือเป็นวิธีการที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมในสมัยนี้ได้เป็นอย่างดี เพราะการเรียนการสอนแบบร่วมมือมุ่งเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การร่วมมือกัน การแบ่งปัน และช่วยเหลือสนับสนุนกัน ผลของการเรียนการสอนแบบร่วมมือทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทัศนคติที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีหลายประการ เรียนรู้ทักษะทางด้านสังคม มีการคิดแบบมีวิจารณญาณ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตการทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1987) เป็นผู้ริเริ่มการเรียนการสอนแบบร่วมมือขึ้นมา โดยมีแนวคิดว่าการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่เกิดผลคือการทำให้ผู้เรียนและผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดโดยการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก มีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความคิดเห็นและเอกสารแก่กัน มีการตั้งเป้าหมายร่วมกันและมีการแบ่งภาระงานกัน โดยที่สมาชิกกลุ่มทุกคนต้องมีความรับผิดชอบวางใจได้ นอกจากนั้นสลาวิน (Slavin, 1995) ได้นำเสนอการเรียนการสอนแบบการแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ (STAD Method) ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ส่วนคือ การนำเสนอเนื้อหาวิชาโดยผู้สอน การแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย 4 - 5 คนเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน การทดสอบรายบุคคล การให้คะแนนจากฐานความรู้ความสามารถเดิมของแต่ละบุคคล และการประกาศเกียรติคุณสำหรับกลุ่มที่มีผลงานดี จุดเด่นของการเรียนการสอนแบบแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์คือ การแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีความหลากหลาย เพื่อผู้เรียนจะได้ช่วยเหลือ แบ่งปันซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้สมาชิกกลุ่มทุกคนจะเกิดความรู้สึกว่าความสำเร็จของตนคือความสำเร็จของกลุ่มด้วย ดังนั้นทุกคนจึงต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนร่วมกลุ่ม และรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองไปพร้อม ๆ กัน การเรียนแบบร่วมมือทำให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะทางด้านในด้านวิชาการ พัฒนาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลและพัฒนาทักษะทางด้านสังคม

องค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนคือการประเมินผล ซึ่งตามปกติมักจะทำโดยการให้นักศึกษาเข้ารับการทดสอบ เลสเตอร์ และครอลล์ (Lester & Kroll, 1991 cited in Muir & Tracy, 1999) เสนอว่าอาจารย์ควรจะใช้รูปแบบเดียวกันในการเรียนการสอนและการสอบ รัสโซและวอร์เรน (Russo & Warren, 1999) ได้แนะแนวทางการสอบแบบร่วมมือคือการเลือกแบบทดสอบและวิธีการให้คะแนนที่เหมาะสม การกำหนดจำนวนข้อสอบที่สอดคล้องกับเวลาที่ใช้ในการทดสอบ การเปิดโอกาสให้นักศึกษาทำความเข้าใจกัน และสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการชี้แจงจุดประสงค์และมโนทัศน์ของการสอบแบบร่วมมือให้นักศึกษาเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อนักศึกษาทุกคนจะได้รับประโยชน์จากการสอบแบบร่วมมือ

การเรียนการสอนและการสอบแบบร่วมมือเป็นการดำเนินการโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งไฟร์เบอร์กและดริสคอล (Freiberg & Driscoll, 1992) ได้ให้แนวคิดการใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนการสอนคือ การใช้กลุ่มในการเรียนการสอนจะเกิดผลดีมากที่สุดหากผู้สอนกำหนดขนาดของกลุ่มให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยใช้วิธีการแบ่งกลุ่มที่เหมาะสมและใช้รูปแบบของกลุ่มที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา หรือการเรียนรู้ทักษะใดทักษะหนึ่งโดยเฉพาะ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

กิ่งดาว กลิ่นจันทร์ (2536) ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 90 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 45 คนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย กลุ่มทดลองได้รับการฝึกทักษะการอ่านด้วยวิธีการร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมฝึกทักษะการอ่านด้วยวิธีการเรียนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลอง มีความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

อาภาภรณ์ หวัดสูงเนิน (2536) ศึกษาผลของการร่วมมือที่มีต่อความสามารถในการแก้ไขโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม สมาชิกของ

แต่ละกลุ่มเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูง ปานกลาง ต่ำ คละกัน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

สามารถ สุขาวงษ์ (2537) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการสอนแบบโครงการด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และพฤติกรรมการทำงานสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม ส่วนความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

บุษบา โชคช่วยชู (2537) ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงจำนวน 66 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการเขียนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

จิตติมา จรรยาธรรม (2539) ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบคละสัมฤทธิ์ผล ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ชาติชาย ม่วงปฐม (2539) ศึกษาเปรียบเทียบผลของวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการเรียนกับความสามารถทางคณิตศาสตร์ ที่มีผลต่อการเรียนคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 144 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ กลุ่มที่ 1 เรียนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยรายบุคคล กลุ่มที่ 2 เรียนด้วย

การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ กลุ่มที่ 3 เรียนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบกลุ่ม ความคาดหวัง กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม สมาชิกของแต่ละกลุ่มเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูง ปานกลาง ต่ำ คละกัน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 มีคะแนนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม แต่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างวิธีเรียนกับระดับความสามารถทางคณิตศาสตร์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ไม่มีความแตกต่างของคะแนน เจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนที่ต่างกัน แต่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีเรียนกับระดับความสามารถทางคณิตศาสตร์ต่อเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางคณิตศาสตร์ต่ำที่เรียนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบกลุ่มกำหนดความคาดหวัง มีคะแนนสูงกว่าการเรียนตามปกติ

พิสมัย สังข์ทอง (2539) ศึกษาผลของการร่วมมือในการอ่านโดยกลุ่มตั้งเป้าหมายร่วมกัน ที่มีต่อการอ่านเข้าใจความภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 32 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือในการอ่านโดยกลุ่มตั้งเป้าหมายร่วมกัน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนการอ่านสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ปรารธนา เกษน้อย (2540) ศึกษาผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือในวิชาสังคมศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือในการอ่านโดยกลุ่มตั้งเป้าหมายร่วมกัน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบร่วมมือในประเทศดังกล่าวข้างต้นพบว่า ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ และยังมีคุณลักษณะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติอีกด้วย

7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

7.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ

จอห์นสันและคณะ (Johnson et al, 1990 cited in Bredehoft, 1991) รายงานการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือว่า การเรียนแบบร่วมมือทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนมากกว่าการเรียนด้วยวิธีเดิม เพราะนักศึกษามีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ทำให้ได้มุมมองหลายมุมในเนื้อหาเดียวกัน นักศึกษาเรียนรู้ในการเอื้ออาทรต่อผู้อื่น รู้จักการแบ่งปันช่วยเหลือ สนับสนุนซึ่งกันและกัน นักศึกษามีความมั่นใจและมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้น การเรียนแบบร่วมมือช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ (critical thinking) มากกว่าการเรียนแบบเดิมและยังช่วยเพิ่มแรงกระตุ้น แรงจูงใจ และทัศนคติในทางบวกต่อวิชาที่เรียนอีกด้วย

สลาวิน (Slavin,1990b, 1991b) และ จอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson & Johnson 1981,1987 cited in Raffini,1993) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือและสรุปว่าหากการเรียนแบบร่วมมือสามารถทำให้เกิดเป้าหมายร่วมกันของกลุ่ม และสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบ สามารถไว้วางใจได้ การเรียนแบบร่วมมือจะทำให้นักศึกษามีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงอย่างสม่ำเสมอ

แม็คดาเนียล (McDaniel,1984 cited in Raffini,1993) พบว่า การเรียนแบบร่วมมือนอกจากจะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลการเรียนสูงแล้ว ยังก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง สร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่มและช่วยเพิ่มแรงกระตุ้นในการเรียนได้ดี

แลมบริออต ดันเซอร์โรว์ ร็อคคลิน เฟรชเชอร์ ไฮเทคเคอร์ ลาซัน และ โอดอนเนล (Lambriotte, Dansereau, Rocklin, Fletcher, Hythecker, Larson & O'Donnell cited in Mealey & Host, 1992) พบว่านักศึกษาที่ใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ สามารถจำสาระเนื้อหาวิชาได้ดีกว่านักศึกษาที่เรียนตามลำพังและทักษะที่ได้รับจากการเรียนแบบร่วมมือสามารถเชื่อมโยงกับ

ทักษะการศึกษาดด้วยตนเองอีกด้วย การเรียนแบบร่วมมือ สามารถช่วยลดหรือกำจัดความรู้สึกด้านลบออกไป ทำให้นักศึกษาสามารถจดจ่อกับการเรียนหรือการทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีขึ้น

เดวิดสัน (Davidson, 1990 cited in Metheny & Metheny, 1997) รายงานว่าในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่เขาใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือพบว่า การที่ให้นักศึกษาเรียนเป็นกลุ่มเล็กเปิดโอกาสให้นักศึกษาทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์ มากกว่าการเรียนโดยวิธีปกติ

คาโร (Carroll, 1991 cited in Metheny & Metheny, 1997) ใช้การเรียนแบบร่วมมือในชั้นเรียนการสื่อสารด้านธุรกิจ รายงานว่า นักศึกษาสามารถพัฒนาทางด้านสัมพันธภาพส่วนบุคคล และทักษะการร่วมมือในการทำงานได้เป็นอย่างดี

โดราน ซูลิแวน และ ไคลน์ (Doran, Sullivan & Klein, 1993 cited in Metheny & Metheny, 1997) ใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือในชั้นการบัญชีเบื้องต้นพบว่า นักศึกษามีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่าการเรียนแบบเดิม และมีทัศนคติในทางบวกต่อวิชาเรียน

ฮิกกินสัน และ แวซเลอร์ (Higginson & Waxler, 1992 cited in Metheny & Metheny, 1997) ใช้การเรียนแบบร่วมมือในชั้นเรียนวิชาการจัดการพบว่า นักศึกษาสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับจากในชั้นเรียนไปใช้ในการทำงานด้านธุรกิจและการจัดการได้เป็นอย่างดี

เมเทนี และ เมเทนี (Metheny & Metheny, 1997) รายงานว่าได้ใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือในชั้นเรียนที่เขาสอนเป็นเวลา 8 ปีสามารถสรุปได้ว่า นักศึกษามีการพัฒนาทักษะด้านความร่วมมือและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าในชั้นเรียนที่เขาสอนโดยวิธีเดิม

จอยซ์ ชาวเวอร์ และโรเฮเซอร์ เบนเน็ตต์ (Joyce, Showers & Rolheiser-Bennett, 1987 cited in Raffifni, 1993) ได้ทำการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ ผลของการสังเคราะห์สรุปได้ว่า คะแนนเฉลี่ยจากข้อสอบวัดมาตรฐานการเรียนของนักศึกษาในกลุ่มที่เรียนแบบร่วมมือสูงกว่านักศึกษาในกลุ่มควบคุม นักศึกษามีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น ลดพฤติกรรมต่อต้านทางสังคมและเพิ่มความรู้สึกทางด้านบวกต่อผู้อื่น

7.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอบแบบร่วมมือ

รัสโซ และวอเรน (Russo & Warren, 1999) รายงานผลการวิจัยของเขาว่า การสอบแบบร่วมมือ ทำให้ความเครียด หรือความวิตกกังวลของนักศึกษาลดน้อยลง และไม่มีการทุจริตเกิดขึ้น นักศึกษามีความมั่นใจในการทำข้อสอบมากกว่าการสอบเดี่ยว บรรยากาศของการสอบผ่อนคลายกว่าการสอบแบบเดิม สถาบันอุดมศึกษา นอกจากจะเป็นแหล่งที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่นักศึกษาแล้ว ยังเป็นแหล่งเพาะบ่มความมีจริยธรรมและคุณธรรม ตลอดจนเป็นที่ฝึกให้นักศึกษาใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การทุจริตในห้องสอบเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข การให้นักศึกษาสอบแบบร่วมมือเป็นการปิดโอกาสการทุจริต แต่เป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เมอร์ และ เทรซี (Muir & Tracy, 1999) ทดลองใช้การสอบแบบร่วมมือในชั้นเรียนของเขา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 จนถึงปี ค.ศ. 1999 พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมเปลี่ยนไปในทางที่ดีหลายประการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ความกังวลและความเครียดเนื่องจากการสอบลดลง นักศึกษาใช้ความคิดวิจารณ์มากขึ้นในการตอบคำถาม และนักศึกษาในกลุ่มให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเตรียมตัวสอบ แม้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของนักศึกษา จะไม่สูงขึ้นมากอย่างที่คาดไว้ แต่ผลคะแนนรายบุคคลของนักศึกษาทุกคนสูงกว่าการทำข้อสอบโดยลำพัง

แลมไบออตและคณะ (Lambiotte et al, 1987 cited in Muir & Tracy, 1999) กล่าวว่า การทำข้อสอบโดยลำพัง ทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจน้อยกว่าการที่ได้มีโอกาสปรึกษาเพื่อน

วอเรน (Warren, 1999) ได้ทดลองใช้การสอบแบบร่วมมือในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ พบว่าสามารถกำจัดความกังวลของนักศึกษาออกไปและไม่มีการทุจริตในห้องสอบ จากการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการสอบแบบร่วมมือโดยใช้แบบสอบถามพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ชอบวิธีการนี้และมีความประสงค์ให้ทุกชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยจัดการสอบแบบนี้ ผลการสอบโดยส่วนรวม ไม่แตกต่างจากการสอบเดี่ยวมากนัก คือจำนวนเกรด A B ไม่เพิ่มขึ้นมากนัก แต่ไม่มีนักศึกษาผู้ใดได้รับเกรดต่ำกว่า C ในขณะที่ก่อนการใช้วิธีการสอบแบบร่วมมือ นักศึกษาประมาณ ร้อยละ 5 จะได้รับเกรด D หรือ F

ในปี ค.ศ. 1995 เลย์ ฮอร์จ และ ยัง (Ley, Hodges and Young cited in Warren,1999) ได้ทดลองใช้การสอบแบบร่วมมือ โดยให้นักศึกษาทำข้อสอบเป็นคู่ ได้ข้อสรุปว่า นักศึกษาพัฒนาความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้น ไม่มีการทุจริต ความวิตกกังวลลดน้อยลง และที่สำคัญที่สุดคือนักศึกษาตอบคำถามโดยใช้การคิดวิจารณ์ญาณ (critical thinking) มากขึ้น

เอกสารจากการประชุมประจำปีของ National Council of Teachers of English (in Dressel,1991 cited in Warren,1999) ระบุว่า การสอบปากเปล่าแบบร่วมมือ ทำให้นักศึกษาพัฒนาการเรียนรู้มากขึ้นเพราะเขามีประสบการณ์ในการคิดวิจารณ์ญาณและมีการแบ่งปันความรู้ในระหว่างเพื่อนที่สอบด้วยกัน

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือสามารถใช้ได้ดีกับทุกวิชา ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนด้วยวิธีปกติ เรียนรู้การเอื้ออาทรต่อผู้อื่น รู้จักการแบ่งปันช่วยเหลือ สนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้น ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ (critical thinking) ช่วยเพิ่มแรงกระตุ้น แรงจูงใจ และทัศนคติในทางบวกต่อวิชาที่เรียน นักศึกษาสามารถจำสาระเนื้อหาวิชาได้ดีกว่าการเรียนตามลำพัง นอกจากนั้นการเรียนแบบร่วมมือยังช่วยพัฒนาทางด้านสัมพันธภาพส่วนบุคคล และทักษะการร่วมมือในการทำงานได้เป็นอย่างดี ส่วนการสอบแบบร่วมมือทำให้ความเครียด และความวิตกกังวลของนักศึกษาลดน้อยลง บรรยากาศของการสอบผ่อนคลายกว่าการสอบแบบเดิม นักศึกษามีความมั่นใจในการทำข้อสอบมากกว่าการสอบเดี่ยว ไม่มีการทุจริตเกิดขึ้น นักศึกษาใช้ความคิดวิจารณ์ญาณมากขึ้นในการตอบคำถาม มีการเตรียมตัวสอบเป็นอย่างดี และนักศึกษาพัฒนาความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้น

จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนแบบร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศมีความสอดคล้องกัน โดยเฉพาะในประเด็นที่กล่าวถึงผลลัพธ์จากการเรียนการสอนแบบร่วมมือทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดแบบมีวิจารณ์ญาณ ส่วนผลลัพธ์ทางด้านอื่น ๆ งานวิจัยในต่างประเทศได้กล่าวถึงหลายประการ จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การเรียนการสอนแบบร่วมมือเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เกิดผลดีทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน จึงสมควรได้รับการสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ในสถานบันการศึกษาอย่างแพร่หลายต่อไป